T095 ATĐ 7 (25) Luận A Tỳ Đàm Tỳ Bà Sa Q23-Kiền Độ Tạp-Tư

Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)

LUAÄN A TYØ ÑAØM TYØ BAØ SA
QUYEÅN 23
Chöông 1: KIEÀN-ÑOÄ TAÏP

Phaåm 8: TÖ, Phaàn 1

Theá naøo laø tö? Theá naøo laø öùc (ghi nhôù), cho ñeán noùi roäng? Nhö chöông naày vaø giaûi thích nghóa cuûa chöông, trong ñaây neân noùi Öu-ba-ñeà-xaù. Hoûi: Vì sao soaïn luaän naày? Ñaùp: Söï vaän haønh cuûa hai phaùp naày gioáng nhau, ngöôøi ñôøi thaáy ngöôøi thöôøng tö duy, noùi laø ngöôøi thöôøng ghi nhôù. Ngöôøi ñôøi thaáy ngöôøi thöôøng ghi nhôù, noùi laø ngöôøi tö duy nhieàu. Nay vì muoán neâu theå taùnh cuûa hai phaùp ñoù cuõng noùi veà khaùc nhau. Hoaëc coù thuyeát noùi: Hai phaùp naày laø moät. Vì sao? Vì phaùi Thanh Luaän giaû noùi: tö vaø öùc, leõ ra laø moät chöõ, chæ daøi hôn moät daáu chaám (Ñaây laø thö phaùp cuûa Thieân Truùc). Vì ngaên döùt yù nhö theá, muoán noùi söï khaùc nhau giöõa hai phaùp. Laïi coù thuyeát noùi: Ñaây laø teân khaùc cuûa taâm, nhö phaùi Thí duï giaû noùi: Tö vaø ÖÙc laø teân khaùc cuûa taâm, khoâng coù töï theå rieâng. Vì ngaên döùt yù cuûa ngöôøi noùi nhö theá, muoán noùi Tö vaø ÖÙc laø phaùp taâm sôû, vì ñeàu coù töï theå rieâng, neân soaïn luaän naày. Hoûi: Theá naøo laø Tö. Ñaùp: Tö laø suy nghó cho ñeán noùi roäng. Lôøi noùi nhö theá v.v..., ñeàu noùi veà teân goïi yù nghieäp. Hoûi: Theá naøo laø ÖÙc? Ñaùp: ÖÙc laø thöôøng nhôù, cho ñeán noùi roäng. Nhöõng lôøi noùi nhö theá, ñeàu noùi veà teân rieâng cuûa tueä. Tö vaø ÖÙc coù gì khaùc nhau? Hoûi: Vì sao soaïn luaän naày? Ñaùp: Vì hai phaùp naày gioáng nhau, neân maëc duø noùi theå taùnh, cuõng

neân noùi veà söï khaùc nhau. Hoûi: Tö vaø ÖÙc coù gì khaùc nhau? Ñaùp: Nhö kinh naày noùi: Tö laø nghieäp, ÖÙc laø tueä. Laïi nöõa, töôùng taïo taùc laø Tö, töôùng maïo bieát, hieåu laø ÖÙc. Laïi nöõa, vì Tö laø nghieäp rieâng. Vì öùc, neân laø tueä rieâng. Vì töôùng chung, töôùng rieâng, neân Tö vaø ÖÙc, ñöôïc noùi laø khaùc nhau. Hoûi: Neáu öùc laø tueä, tueä coù ba thöù: Nghe, suy nghó, tu. Hoûi: Theå taùnh cuûa ba phaùp naày laø gì? Ñaùp: Töø nghe sinh laø vaên tueä, töø suy nghó sinh laø tö tueä, töø tu sinh laø tu tueä. Laïi coù thuyeát noùi: Neáu thoï trì, ñoïc tuïng, tö duy, quaùn

saùt möôøi hai boä kinh, thì ñaây laø vaên tueä. Nöông vaøo vaên tueä naày, keá laø sinh töï tueä. Döïa vaøo tö tueä naày, keá laø sinh tö tueä. Nhö döïa vaøo quaëng vaøng, sinh ra vaøng. Döïa vaøo vaøng sinh kim cöông. Ba tueä kia cuõng gioáng nhö theá. Bình luaän: Khoâng neân noùi nhö theá. Noùi nhö theá naày laø toát: Thoï trì, ñoïc tuïng, tö duy, quaùn saùt möôøi hai boä kinh laø sinh ñaéc tueä. Döïa vaøo sinh ñaéc tueä sinh ra vaên tueä, döïa vaøo vaên tueä sinh tö tueä, döïa vaøo tö tueä sinh tu tueä. Nhö döïa vaøo haït gioáng sinh maàm, döïa vaøo maàm sinh ra coäng, laù v.v..., ba tueä kia cuõng gioáng nhö theá. Hoûi: Ba tueä naày coù gì khaùc nhau khoâng? Ñaùp: Vaên tueä, taát caû thôøi gian döïa vaøo danh hieåu nghóa. Vì sao? Vì haønh giaû nghó raèng: Lôøi Hoøa thöôïng noùi coù nghóa gì? Caùc thuyeát ñaõ noùi trong Tu-ña-la, Tyø-ni, A-tyø-ñaøm, coù nghóa gì? Ñoù goïi laø vaên tueä. Tö tueä: Ñoâi khi döïa vaøo danh maø hieåu nghóa. Hoaëc coù luùc khoâng döïa theo danh maø hieåu nghóa. Tu tueä: Trong taát caû thôøi gian, khoâng döïa vaøo danh maø hieåu nghóa. Gioáng nhö ba ngöôøi cuøng taém goäïi trong ao nöôùc: 1. Ngöôøi khoâng theå bôi loäi. 2. Ngöôøi duø coù theå bôi loäi, nhöng khoâng raønh. 3. Ngöôøi coù theå bôi loäi raønh. Ngöôøi khoâng theå bôi loäi trong baát cöù luùc naøo, tay thöôøng baùm vòn laáy caây, coû ôû meù ao, sau ñoù môùi taém. Coù theå bôi loäi maø khoâng gioûi: Trong taát caû thôøi gian, hoaëc vòn laáy caây coû moïc caïnh bôø ao, ñoâi khi khoâng vòn laáy maø vaãn taém. Ngöôøi coù theå bôi loäi gioûi: Baát cöù luùc naøo, cuõng khoâng vòn caây coû, maø loäi vaøo giöõa ao ñeå taém. Vaên tueä nhö ngöôøi thöù nhaát taém. Tö tueä nhö ngöôøi thöù hai taém. Tu tueä nhö ngöôøi thöù ba taém.

Laïi coù thuyeát noùi: Vaên tueä laøm nhaân cho ba tueä, Tö tueä laøm nhaân cho Tö tueä, khoâng laøm nhaân cho vaên tueä, vì thaáp. Khoâng laøm nhaân cho tu tueä, vì giôùi khaùc. Tu tueä laøm nhaân cho tu tueä, khoâng laøm nhaân cho vaên tueä, vì thaáp. Khoâng laøm nhaân cho tö tueä vì giôùi khaùc. Laïi coù thuyeát noùi: Vaên tueä coù quaû cuûa ba tueä. Tö tueä chæ coù quaû tö tueä. Tu tueä chæ coù quaû cuûa tu tueä. Laïi coù thuyeát noùi: Vaên tueä bieåu hieän ôû tröôùc, chæ tu vaên tueä, Tö tueä hieän ôû tröôùc chæ tu tö tueä. Söï tu naày laø haïnh tu, chaúng phaûi ñaéc tu, vì taùnh yeáu keùm, khoâng ñaït tôùi vò lai. Luùc tu tueä bieåu hieän ôû tröôùc, caû ba tueä ñeàu tu. Ñaây laø theå taùnh cuûa ba tueä, cho ñeán noùi roäng. Ñaõ noùi theå taùnh, veà lyù do nay seõ noùi. Hoûi: Vì sao goïi laø vaên, tö, tu? Ñaùp: Vì töø nghe sinh neân noùi vaên, vì töø suy nghó sinh neân noùi tö, vì töø tu sinh neân noùi tu. Veà giôùi: Vaên tueä ôû coõi Duïc, coõi Saéc. Tö tueä ôû coõi Duïc. Tu tueä ôû coõi Saéc, coõi Voâ saéc. Hoûi: Vì sao trong coõi Duïc khoâng coù tu tueä? Ñaùp: Vì coõi Duïc laø coõi baát ñònh, chaúng phaûi ñòa lìa duïc, chaúng phaûi ñòa tu, neáu khi muoán tu thì seõ rôi vaøo tö duy. Hoûi: Vì sao coõi Saéc khoâng coù tö tueä? Ñaùp: Vì coõi Saéc laø ñòa ñònh, ñòa tu, ñòa lìa duïc. Neáu khi muoán tu, thì lieàn rôi vaøo trong tu. Laïi coù thuyeát noùi: Trong coõi Duïc ñeàu coù ba tueä. Hoûi: theá naøo laø tu tueä? Ñaùp: Ñaúng trí, beân kieán ñaïo, Tam-muoäi khoâng, khoâng, Tam- muoäi voâ nguyeän, voâ nguyeän Tam-muoäi Voâ töôùng Voâ töôùng. Taát caû caên thieän beân taän trí, vì ít neân khoâng noùi. Coõi Saéc coù hai thöù: Vaên, tu. Coõi Voâ saéc moät thöù: Tu. Laïi coù thuyeát noùi: Coõi Duïc coù ba thöù. Coõi Saéc coù ba thöù. Coõi Voâ saéc coù hai

thöù: Tö, tu. Laïi coù thuyeát noùi: Coõi Duïc coù ba thöù. Coõi Saéc coù ba thöù. Coõi Voâ saéc coù ba thöù. Bình luaän: Khoâng neân noùi nhö theá, neân nhö thuyeát ban ñaàu laø toát. Ñòa: Vaên tueä ôû baûy ñòa, tö tueä ôû coõi Duïc, tu tueä laø höõu laäu ôû möôøi ñòa, voâ laäu ôû chín ñòa. Choã döïa: Vaên tueä, döïa vaøo thaân coõi Duïc, coõi Saéc. Tö tueä döïa vaøo

thaân coõi Duïc. Tu tueä döïa vaøo thaân cuûa ba coõi. Haønh giaû: Vaên tueä, tö tueä haønh möôøi saùu haïnh, cuõng haønh haïnh khaùc. Tu tueä haønh möôøi saùu haïnh, cuõng haønh haïnh khaùc. Hoûi: Neáu haønh heát möôøi saùu haïnh cuõng haønh haïnh khaùc coù gì khaùc nhau? Ñaùp: Vôùi töï löïc cuûa vaên tueä tö tueä, thì khoâng theå ñaéc tu ôû vò lai. Vì phaûi nhaân tha löïc, neâu ñaéc tu ôû vò lai. Vôùi töï löïc cuûa tu tueä coù theå ñaéc tu ôû vò lai. Duyeân: Ñeàu duyeân vôùi taát caû phaùp. Nieäm xöù: Ñeàu laø boán nieäm xöù. Trí: Vaên, tö tueä laø ñaúng trí, tu tueä laø möôøi trí. Caên: Vaên tueä, tu tueä töông öng vôùi ba caên, tö tueä töông öng vôùi hyû caên, xaû caên. Ñònh: Vaên tueä, tö tueä khoâng töông öng vôùi ñònh, tu tueä töông öng vôùi ba ñònh, cuõng khoâng töông öng vôùi ñònh. Ñôøi: Laø phaùp ba ñôøi. Duyeân ba ñôøi: Laø duyeân theo ba ñôøi, cuõng duyeân chaúng phaûi ñôøi. Thieän, baát thieän, voâ kyù: Laø thieän. Duyeân vôùi thieän, baát thieän, voâ kyù: Laø duyeân vôùi ba thöù. Leä thuoäc ba coõi: Vaên tueä laø leä thuoäc coõi Duïc, coõi Saéc, tö tueä laø leä thuoäc coõi Duïc, tu tueä leä thuoäc coõi Saéc, coõi Voâ saéc, cuõng khoâng leä thuoäc. Duyeân leä thuoäc vôùi ba coõi: ñeàu Duyeân leä thuoäc ba coõi, cuõng duyeân theo khoâng leä thuoäc. Laø Hoïc, Voâ hoïc, Phi hoïc Phi voâ hoïc: Nghóa laø vaên, tö tueä laø Phi hoïc Phi voâ hoïc, tu tueä laø ba thöù. Duyeân nôi Hoïc, Voâ hoïc, Phi hoïc Phi voâ hoïc: Nghóa laø duyeân caû ba thöù. Kieán ñaïo döùt, tu ñaïo döùt, khoâng döùt: Vaên, tö tueä laø tu ñaïo döùt, tu tueä laø tu ñaïo döùt, cuõng khoâng döùt. Duyeân nôi kieán ñaïo, tu ñaïo, khoâng döùt, nghóa laø duyeân heát ba thöù. Duyeân töï thaân, tha thaân, phaùp chaúng phaûi thaân: Duyeân heát ba thöù. Duyeân danh, duyeân nghóa: Laø duyeân danh nghóa. ÔÛ yù ñòa, ôû saùu thöùc thaân: Ñeàu ôû yù ñòa, chaúng phaûi naêm thöùc thaân. Laø sinh ñaéc hay phöông tieän ñaéc: Ñeàu laø phöông tieän. Phaät coù bao nhieâu? Thanh vaên, Bích-chi Phaät coù bao nhieâu? Ñaùp: Phaät coù ba thöù, duøng tu tueä ñaët teân. Vì sao? Vì Nhö lai töï nhieân thaønh ñaïo, vì coù löïc, voâ uùy. Bích-chi Phaät cuõng coù ba thöù, laáy tö

tueä ñaët teân. Vì sao? Vì beân trong töï tö duy, vì töï nhieân thaønh ñaïo. Thanh vaên cuõng coù ba thöù, duøng vaên tueä ñaët teân. Vì sao? Vì töø nghe ñöôïc sinh caùc coâng ñöùc thieän. Laïi coù thuyeát noùi: Ba tueä naày ñeàu coù theå noùi laø vaên tueä. Vì sao? Vì nhö noùi: Hoïc roäng coù theå bieát phaùp cho ñeán noùi roäng. Cuõng coù theå noùi ñeàu laø tö tueä. Vì sao? Vì nhö kinh naày noùi: Tö, nghóa laø nghieäp, nhôù laø tueä. Cuõng coù theå noùi ñeàu laø tu tueä. Vì sao? Vì nhö noùi: Theá naøo laø phaùp tu? Ñaùp: Phaùp thieän höõu vi, phaùp naày Ñöùc Theá toân cuõng noùi ba tueä, ñoù laø ngoân thuyeát roát raùo tueä. Thieàn ñònh roát raùo tueä, ra khoûi roát raùo tueä. Vaên tueä, töùc laø ngoân thuyeát roát raùo tueä. Tö tueä töùc laø thieàn ñònh roát raùo tueä. Tu tueä töùc laø ra khoûi roát raùo tueä. Theá naøo laø giaùc? Theá naøo laø quaùn? Cho ñeán noùi roäng. Hoûi: Vì sao soaïn luaän naày? Ñaùp: Söï

chuyeån vaän cuûa hai phaùp naày gioáng nhau. Ngöôøi ñôøi, thaáy giaùc nhieàu, noùi laø ngöôøi quaùn nhieàu. Thaáy ngöôøi quaùn nhieàu, noùi laø ngöôøi giaùc nhieàu. Nay muoán noùi theå taùnh cuûa hai phaùp ñoù, cuõng noùi leân söï khaùc nhau giöõa chuùng. Laïi nöõa, phaùi Thí duï giaû taïo ra thuyeát nhö theá naày: Giaùc quaùn laø teân khaùc cuûa taâm. Vì nhaèm ngaên thuyeát nhö theá, cuõng noùi giaùc quaùn laø phaùp taâm sôû, neân soaïn luaän naày. Hoûi: Theá naøo laø giaùc? Ñaùp: Taâm quaùn suoát veà duyeân, caùc thöù quaùn suoát, cho ñeán noùi roäng. Nhöõng lôøi noùi nhö theá, ñeàu leân töôùng cuûa giaùc. Hoûi: Theá naøo laø quaùn? Ñaùp: Neáu taâm haønh ôû duyeân, caùc thöù haønh duyeân cho ñeán noùi roäng. Lôøi noùi nhö theá v.v..., ñeàu noùi veà töôùng maïo cuûa quaùn. Hoûi: Giaùc vaø quaùn coù gì khaùc nhau? Hoûi: Vì sao soaïn luaän naày? Ñaùp: Hai phaùp aáy gioáng nhau, duø noùi theå taùnh, leõ ra cuõng noùi veà söï khaùc nhau giöõa hai phaùp. Hoûi: Giaùc, quaùn coù gì khaùc nhau? Ñaùp: Nhö kinh naày noùi: Taâm thoâ laø giaùc, Taâm teá laø quaùn. Neáu noùi lôøi naày thì noùi giaùc, quaùn laø taâm. Laïi coù thuyeát noùi: Neáu khi taâm thoâ laø giaùc. Luùc taâm vi teá laø quaùn. Neáu noùi nhö theá, laø noùi giaùc vaø quaùn khoâng ôû trong nhaát taâm.

Laïi coù thuyeát noùi: Neân noùi raèng: Thoâ trong taâm laø giaùc, teá laø quaùn. Hoûi: Theá naøo laø trong nhaát taâm coù phaùp traùi nhau cuûa töôùng thoâ, teá? Ñaùp: Vì choã taïo taùc khaùc, neân coù theå ñöôïc sôû taùc thoâ laø giaùc, sôû taùc vi teá laø quaùn. Theá naøo laø thoâ? Vì maïnh meõ. Theá naøo laø teá? Vì khoâng maïnh meõ. Nhö duøng kim ñaâm vaøo thaân sinh caûm thoï. Sôû taùc cuûa giaùc cuõng theá. Nhö ñaâm coäng loâng ñuoâi chim vaøo thaân, sinh ra caûm nhaän, sôû taùc cuûa quaùn cuõng theá. Nhö moät löôïng muoái pha vôùi moät löôïng nöôùc, ñeå vaøo mieäng, muoái sinh ra nôi thieät thöùc, thì nöôùc sinh ra nôi thieät thöùc thì khoâng maïnh meõ. Taùc ñoäng cuûa giaùc, phaûi bieát nhö muoái, taùc ñoäng cuûa quaùn, phaûi bieát nhö nöôùc. Thí duï moät löôïng röôïu ñaéng cuõng gioáng nhö theá. Kinh Phaùp Thaân cuõng noùi: Luùc trôøi saám seùt, tieáng saám coù to, nhoû. Sôû taïo taùc cuûa giaùc, phaûi bieát nhö tieáng to. Sôû taïo taùc cuûa quaùn, phaûi bieát nhö tieáng nhoû khaùc. Chuoâng ñoàng, ñoà ñöïng baèng ñoàng, phaùt ra tieáng to, nhoû cuõng gioáng nhö theá. Cuõng nhö chim bay trong hö khoâng, noù voã hai caùnh, phaûi bieát nhö giaùc, thaân nhaûy vuït leân, ñöôïc bay ñi, phaûi bieát nhö quaùn. Neáu noùi nhö theá, töùc laø noùi giaùc, quaùn khoâng ôû trong nhaát taâm. Kinh naày noùi giaùc quaùn ôû trong nhaát taâm. Coù chia ra ba thöù: Coù phaân bieät töï theå. Coù phaân bieät nhôù nghó. Coù phaân bieät hieän quaùn. Phaân bieät töï theå: laø Giaùc. Phaân bieät nhôù nghó, laø nieäm. Phaân bieät hieän quaùn, nghóa laø tueä. Naêm thöùc thaân coõi Duïc, coù moät thöù phaân bieät, ñoù laø phaân bieät töï theå. Maëc duø coù nieäm, nhöng khoâng theå nhôù nghó. Duø coù tueä, nhöng khoâng theå hieän quaùn roõ raøng. YÙ ñòa coù ba thöù phaân bieät. ba thöùc thaân cuûa ñòa Sô thieàn coù moät thöù phaân bieät, ñoù laø phaân bieät töï theå, duø coù nieäm, nhöng khoâng theå nhôù nghó. Duø coù tueä nhöng khoâng theå hieän quaùn roõ raøng. Luùc yù ñòa khoâng nhaäp ñònh, coù ba thöù phaân bieät. Khi nhaäp ñònh, coù hai thöù phaân bieät, tröø phaân bieät hieän quaùn. Ñeä nhò, ñeä tam, ñeä Töù thieàn

luùc khoâng nhaäp ñònh, coù hai thöù phaân bieät, töø phaân bieät töï theå. Khi nhaäp ñònh coù moät thöù phaân bieät, ñoù laø phaân bieät nhôù nghó, khoâng coù phaân bieät hieän quaùn, vì ñònh cuøng cöïc. Trong Voâ saéc, taâm khoâng nhaäp ñònh coù hai thöù phaân bieät, töø phaân bieät töï theå. Neáu nhaäp ñònh, thì coù moät thöù phaân bieät, ñoù laø phaân bieät nhôù nghó. Theá naøo laø traïo (lay ñoäng)? Theá naøo laø taâm taùn loaïn, cho ñeán noùi

roäng. Hoûi: Vì sao soaïn luaän naày? Ñaùp: Hai phaùp naày gioáng nhau: Coù ngöôøi taâm lay ñoäng, ngöôøi ñôøi noùi taâm ngöôøi naày taùn loaïn. Coù ngöôøi taâm taùn loaïn, ngöôøi ñôøi noùi taâm ngöôøi naày lay ñoäng. Hoaëc cho raèng, hai phaùp naày laø moät. Nay vì muoán quyeát ñònh noùi theå taùnh cuûa hai phaùp treân, cuõng muoán noùi söï khaùc nhau giöõa hai phaùp ñoù, neân soaïn luaän naày. Hoûi: Theá naøo laø lay ñoäng (traïo cöû)? Ñaùp: Taâm khoâng döøng nghó, khoâng vaéng laëng, cho ñeán noùi roäng. Lôøi noùi nhö theá v.v... ñeàu noùi töôùng maïo cuûa lay ñoäng. Hoûi: Theá naøo laø taâm taùn loaïn? Ñaùp: Taâm quaùn khoâng döøng, cho ñeán noùi roäng. Nhöõng lôøi noùi nhö theá v.v... ñeàu noùi veà töôùng maïo cuûa taâm taùn loaïn. Hoaëc coù thuyeát noùi: Tam-muoäi nhieãm oâ laø taâm taùn loaïn. Laïi coù thuyeát noùi: Tam-muoäi nhieãm oâ, khoâng goàm nhieáp phaùp töông öng khaùc, goïi laø taâm taùn loaïn. Lôøi bình: Khoâng neân noùi nhö theá, nhö thuyeát tröôùc laø toát. Hoûi: Söï lay ñoäng vôùi taâm taùn loaïn coù gì khaùc nhau? Vì sao laïi soaïn luaän naày? Ñaùp: Hai phaùp naày gioáng nhau, duø noùi veà theå taùnh, cuõng neân noùi veà söï khaùc nhau. Hoûi: Söï lay ñoäng vaø taâm taùn loaïn coù gì khaùc nhau? Ñaùp: Töôùng traïng khoâng thoâi nghæ laø traïo (lay ñoäng). Taâm khoâng döøng ôû moät duyeân laø taâm loaïn. Laïi coù thuyeát noùi: Phaùt ñoäng taâm ñònh laø traïo. Ñeå cho taâm truyeàn ñi phaân taùn ôû ngoaøi laø taâm loaïn. Ngoaøi nghóa laø: Saéc, thanh, höông, vò, xuùc. Söï lay ñoäng coù theå phaùt ñoäng taâm ñònh, nhö nöôùc suoái ñaàu tieân chaûy ra, taâm taùn loaïn, laøm cho taâm chaïy rong phaân taùn saéc, thanh v.v..., nhö doøng nöôøc chaûy khaép trong ao. Nhö ngöôøi ñang ngoài treân giöôøng, moät ngöôøi böôùc ñeán keùo caùnh tay khieán ngöôøi aáy ñöùng daäy. Moät ngöôøi ñuoåi chaïy nhanh khieán ñi. Söï lay ñoäng phaùt ñoäng taâm ñònh, nhö keùo caùnh tay cho ñöùng daäy. Taâm taùn loaïn, khieán cho taâm truyeàn ñi, phaân taùn trong caùc duyeân nhö saéc v.v... Nhö ñuoåi chaïy nhanh khieán cho ñi. Neáu söï lay ñoäng laø taâm taùn loaïn? Neáu taâm taùn loaïn laø traïo? Cho ñeán noùi roäng thaønh boán tröôøng hôïp: 1. Traïo chaúng phaûi taâm taùn loaïn: Neáu taâm thöôøng vaän haønh trong moät duyeân. 2. Taâm taùn loaïn, chaúng phaûi traïo: Neáu taâm chuyeån vaän trong nhieàu

duyeân, khoâng thöôøng chuyeån vaän. 3. Traïo cuõng laø taâm roái loaïn: Neáu taâm chuyeån vaän trong nhieàu duyeân, cuõng thöôøng hieän haønh. 4. Chaúng phaûi traïo, chaúng phaûi taâm taùn loaïn: Taâm chuyeån vaän moät duyeân, chaúng phaûi chuyeån vaän. Toân giaû Phaät-ñaø-ñeà-baø noùi: Neáu taâm loaïn thì taâm ñoù cuõng laø traïo. Hoaëc coù khi traïo maø, chaúng phaûi taâm taùn loaïn. Taâm chuyeån vaän moät duyeân, cuõng thöôøng chuyeån vaän, gioáng nhö coù ngöôøi ñi trong moät con ñöôøng, maø thöôøng chaïy thaät nhanh. Taâm kia cuõng gioáng nhö theá. Hoûi:

Tam-ma-ñeà töùc laø taâm taùn loaïn chaêng? Ñaùp: Tam-ma-ñeà nhieãm oâ laø taâm taùn loaïn, nhö tröôùc ñaõ noùi: Coù möôøi ñaïi ñòa thoï nhaän, cho ñeán tueä. Coù möôøi ñaïi ñòa phieàn naõo, ñoù laø baát tín, löôøi bieáng, loaïn nieäm, taâm taùn loaïn, voâ minh, aùc tueä, baát chaùnh taùc quaùn, taø giaûi thoaùt, traïo cöû (lay ñoäng), buoâng lung. Möôøi ñaïi ñòa naày, ñaïi ñòa cuûa möôøi phieàn naõo, danh coù hai möôi, theå coù möôøi laêm. Vì sao? Vì nhö thoï, töôûng, tö, xuùc, duïc, danh naày coù naêm, theå cuõng coù naêm. Nhö baát tín, bieáng nhaùc, voâ minh, traïo cöû, buoâng lung, danh naày coù naêm, theå cuõng coù naêm. Nhö baát tín, bieáng nhaùc, voâ minh, traïo cöû, buoâng lung, danh naày coù naêm, theå cuõng coù naêm. Nhö thöïc haønh quaùn, giaûi thoaùt, nieäm, ñònh, tueä. Neáu khoâng nhieãm oâ ñaïi ñòa, neáu nhieãm oâ ñaïi ñòa phieàn naõo, laø vì danh coù möôøi, theå coù naêm. Cho neân, möôøi ñaïi ñòa, ñaïi ñòa cuûa möôøi phieàn naõo, danh coù hai möôi, theå coù möôøi laêm. Laïi coù thuyeát noùi: Danh coù hai möôi, theå coù möôøi saùu. Vì sao? Vì theå cuûa taâm roái loaïn, khaùc, theå cuûa ñònh cuõng khaùc, neân neáu ñaïi ñòa naày ñaïi ñòa phieàn naõo? Neáu ñaïi ñòa phieàn naõo ñaïi ñòa? Cho ñeán noùi roäng thaønh boán tröôøng hôïp: 1. Ñaïi ñòa chaúng phaûi ñaïi ñòa phieàn naõo: laø thoï, töôûng, tö, xuùc, duïc. 2. Ñaïi ñòa phieàn naõo, chaúng phaûi ñaïi ñòa: Baát tín, voâ minh, traïo cöû, buoâng lung. 3. Ñaïi ñòa, cuõng ñaïi ñòa phieàn naõo: Thöïc haønh quaùn, giaûi thoaùt, nieäm, ñònh, tueä. Thöïc haønh quaùn töùc laø thöïc haønh quaùn taø. Giaûi thoaùt töùc laø taø giaûi thoaùt. Nieäm töùc laø nieäm loaïn. ñònh töùc laø taâm roái loaïn. Tueä töùc laø tueä aùc. 4. Khoâng phaûi ñaïi ñòa, chaúng phaûi ñaïi ñòa phieàn naõo: Tröø ngaàn aáy vieäc treân. Neáu noùi raèng: Theå coù möôøi saùu: Ñaïi ñòa, chaúng phaûi ñaïi ñòa phieàn

naõo coù saùu: Thoï, töôûng, tö, xuùc, duïc, ñònh. Ñaïi ñòa phieàn naõo chaúng phaûi ñaïi ñòa coù saùu, ñoù laø baát tín, bieáng treã, taâm roái loaïn, voâ minh, traïo cöû, buoâng lung. Ñaïi ñòa, cuõng ñaïi ñòa phieàn naõo: Thöïc haønh quaùn giaûi thoaùt, nieäm, tueä. Neáu khoâng nhieãm oâ ñaïi ñòa. Neáu nhieãm oâ ñaïi ñòa phieàn naõo. Khoâng phaûi ñaïi ñòa. Chaúng phaûi ñaïi ñòa phieàn naõo: Tröø ngaàn aáy vieäc treân. Bình luaän: Khoâng neân noùi nhö theá, nhö thuyeát tröôùc laø toát. Coù ñaïi ñòa cuûa möôøi tieåu phieàn naõo: laø Phaãn, nghi, phuù, haän, san, taät, cuoáng, sieåm, kieâu, haïi. Coù ñaïi ñòa cuûa möôøi thieän: Tín, yû, (khinh an) tieán, taøm, quyù, khoâng tham, khoâng giaän döõ, khoâng buoâng lung, baát haïi, xaû. Coù ñaïi ñòa cuûa naêm baát thieän: Voâ minh, thuøy, traïo cöû, voâ taøm, voâ quyù. Coù ñaïi ñòa cuûa ba voâ kyù aån maát, nghóa laø voâ minh, thuøy, traïo cöû. Coù möôøi ñaïi ñòa voâ kyù khoâng aån maát (voâ phuù voâ kyù) nghóa laø töø thoï, cho ñeán tueä, ñaïi ñòa coù theå ñöôïc trong taát caû taâm. Ñaïi ñòa phieàn naõo, taát caû nhieãm oâ trong taâm coù theå ñöôïc. Ñaïi ñòa phieàn naõo, chaúng phaûi taát caû nhieãm oâ trong taâm coù theå ñöôïc. Vì sao? Vì sôû taùc ñeàu khaùc. Neáu coù moät. thì seõ khoâng coù hai. Ñaây laø yù ñòa cuûa tu ñaïo döùt tröø trong taâm coõi Duïc coù theå ñöôïc. Cho neân, noùi tieåu, khoâng noùi ñaïi. Ñaïi ñòa thieän coù theå ñöôïc trong taát caû taâm thieän, ñaïi ñòa baát thieän coù theå ñöôïc trong taát caû taâm baát thieän. Ñaïi ñòa voâ kyù aån maát coù theå ñöôïc trong taát caû taâm voâ kyù aån moät. Ñaïi

ñòa cuûa voâ kyù khoâng aån maát coù theå ñöôïc trong taát caû taâm baát voâ kyù aån moät. Coù khi ñònh duyeân moät duyeân laø taùn loaïn, duyeân moät duyeân chaúng phaûi taùn loaïn. Chuyeån vaän moät haønh laø taùn loaïn, chuyeån vaän moät haønh chaúng phaûi taùn loaïn. Duyeân moät duyeân chuyeån vaän moät haønh laø taùn loaïn. Duyeân moät duyeân chuyeån vaän moät haønh chaúng phaûi taùn loaïn. Duyeân nhieàu duyeân laø taùn loaïn. Duyeân nhieàu duyeân chaúng phaûi taùn loaïn. Chuyeån vaän nhieàu haønh laø taùn loaïn. Chuyeån vaän nhieàu haønh chaúng phaûi taùn loaïn. Duyeân nhieàu duyeân, chuyeån vaän nhieàu haønh laø taùn loaïn. Duyeân nhieàu duyeân, chuyeån vaän nhieàu haønh chaúng phaûi taùn loaïn. Duyeân moät duyeân laø taùn loaïn: Nhö moät Tyø-kheo duyeân tö duy baát tònh cuûa phaùp naày, khoâng heà taäp ôû trong duyeân, neáu thöïc haønh töôûng xanh, hoaëc thöïc haønh töôûng nöôùc ñoû, hoaëc töôûng muïc raõ, hoaëc töôûng sình tröông leân, hoaëc töôûng mình aên nuoát, hoaëc töôûng thoa baèng maùu, hoaëc töôûng lìa taùn, hoaëc töôûng xöông, hoaëc töôûng voøng xích, hoaëc töôûng

voøng xích xöông... Khi quaùn nhö theá, taâm Tyø-kheo kia taùn loaïn, khoâng thöïc haønh moät duyeân, khoâng thöïc haønh moät thöùc, ñònh tröôùc ñaõ maát, ñònh sau khoâng tieán, ñoù goïi laø ñònh duyeân moät duyeân laø taùn loaïn. Duyeân moät duyeân chaúng phaûi taùn loaïn: Nhö moät Tyø-kheo duyeân tö duy baát ñònh phaùp naày, ñaõ kheùo duyeân taäp: Hoaëc töôûng maøu xanh. Hoaëc töôûng nöôùc ñoû, cho ñeán taïo ra töôûng voøng xích xöông v.v... Luùc thöïc haønh quaùn nhö theá, taâm khoâng taùn loaïn, thöïc haønh moät duyeân, thöïc haønh moät thöùc. Ñònh tröôùc khoâng maát, coù theå tieán ñeán ñònh sau, cho ñeán noùi roäng. Chuyeån vaän moät haønh laø haønh taùn loaïn: Nhö moät Tyø-kheo chuyeån vaän haønh voâ thöôøng, ñoái vôùi haønh naày khoâng kheùo tu taäp: Laïi quaùn voâ thöôøng, laïi quaùn khoaûnh khaéc. Laïi quaùn tröôùc, sau khoâng gioáng nhau, Laïi quaùn tröôùc, sau hoaïi dieät. Luùc quaùn nhö theá, taâm Tyø- kheo kia taùn loaïn. Ñònh tröôùc ñaõ maát. Ñònh sau khoâng tieán, cho ñeán noùi roäng. Chuyeån vaän moät haønh chaúng phaûi taùn loaïn: Nhö moät Tyø- kheo chuyeån vaän haønh voâ thöôøng, ñaõ kheùo tu taäp haønh naày. Laïi quaùn voâ thöôøng. Cho ñeán quaùn veà hoaïi dieät. Luùc thöïc haønh quaùn nhö theá, taâm khoâng taùn loaïn. Ñònh tröôùc khoâng maát, coù theå tieán ñeán ñònh sau, cho ñeán noùi roäng. Duyeân moät duyeân, Chuyeån vaän moät haønh laø taùn loaïn: Nhö moät Tyø-kheo quaùn thaân laø voâ thöôøng, khoâng kheùo kheùo tu taäp quaùn naày. Laïi quaùn thaân naày laø voâ thöôøng, cho ñeán quaùn thaân laø hoaïi dieät. Luùc thöïc haønh quaùn nhö theá, taâm Tyø-kheo kia taùn loaïn, ñònh tröôùc ñaõ maát, ñònh sau khoâng tieán, cho ñeán noùi roäng. Duyeân moät duyeân, Chuyeån vaän moät haønh chaúng phaûi taùn loaïn: Nhö moät Tyø-kheo quaùn thaân naày voâ thöôøng, ñaõ kheùo tu taäp phaùp quaùn naày. Laïi quaùn thaân naày voâ thöôøng, cho ñeán quaùn thaân hoaïi dieät. Khi thöïc haønh quaùn nhö theá, taâm khoâng taùn loaïn, khoâng maát ñònh tröôùc, coù tieán ñeán ñònh sau, cho ñeán noùi roäng. Duyeân nhieàu duyeân laø taùn loaïn: Nhö moät Tyø-kheo quaùn thaân laø voâ thöôøng, kheùo tu taäp khoâng quaùn naày. Laïi quaùn veà thoï, quaùn taâm. Quaùn phaùp, cho ñeán maát ñònh tröôùc, khoâng tieán ñeán ñònh sau, cho

ñeán noùi roäng. Duyeân nhieàu duyeân chaúng phaûi taùn loaïn: Nhö moät Tyø-kheo quaùn thaân laø voâ thöôøng, kheùo tu taäp quaùn naày. Laïi quaùn thoï, taâm, phaùp. Cho ñeán khoâng maát ñònh tröôùc, coù theå tieán ñeán ñònh sau, cho ñeán noùi roäng. Chuyeån vaän nhieàu haønh laø taùn loaïn: Nhö moät Tyø-kheo quaùn haønh

voâ thöôøng, khoâng kheùo tu taäp quaùn naày. Laïi quaùn haønh khoå khoâng voâ ngaõ. Cho ñeán maát ñònh tröôùc, khoâng tieán ñeán ñònh sau, cho ñeán noùi roäng. Chuyeån vaän nhieàu haønh chaúng phaûi taùn loaïn: Nhö moät Tyø-kheo quaùn thaân laø voâ thöôøng, kheùo tu taäp phaùp quaùn naày. Laïi quaùn haønh khoå, khoâng, voâ ngaõ. Cho ñeán khoâng maát ñònh tröôùc, coù theå tieán ñeán ñònh sau, cho ñeán noùi roäng. Duyeân nhieàu duyeân, chuyeån vaän nhieàu haønh laø taùn loaïn: Nhö moät Tyø-kheo quaùn thaân voâ thöôøng. Khoâng kheùo tu taäp phaùp quaùn naày, laïi quaùn thoï laø khoå. Quaùn taâm laø khoâng. Quaùn phaùp laø voâ ngaõ. Khi thöïc haønh quaùn nhö theá, taâm Tyø-kheo taùn loaïn, maát ñònh tröôùc, khoâng tieán ñeán ñònh sau, cho ñeán noùi roäng. Duyeân nhieàu duyeân, chuyeån vaän nhieàu haønh chaúng phaûi taùn loaïn: Nhö moät Tyø-kheo quaùn thaân laø voâ thöôøng. Kheùo tu taäp phaùp quaùn naày, laïi quaùn thoï laø khoå. Quaùn taâm laø khoâng. Quaùn phaùp laø voâ ngaõ. Luùc thöïc haønh quaùn naày taâm khoâng taùn loaïn, khoâng maát ñònh tröôùc, coù theå tieán ñeán ñònh sau, cho ñeán noùi roäng. Theá naøo laø voâ minh? Theá naøo laø baát trí? Cho ñeán noùi roäng. Hoûi: Vì sao soaïn luaän naày? Ñaùp: Khoâng hieåu, khoâng roõ laø voâ minh. Khoâng bieát töôùng laø baát trí. Hoaëc cho hai phaùp naày laø moät. Vì muoán quyeát ñònh noùi theå töôûng cuûa hai phaùp ñoù. Cuõng muoán noùi veà söï khaùc nhau giöõa chuùng, neân soaïn luaän naày. Hoûi: Theá naøo laø voâ minh? Ñaùp: Nhö kinh naày noùi: Khoâng bieát ba coõi. Neáu noùi nhö theá, thì seõ khoâng goàm nhieáp duyeân söû voâ minh cuûa dieät, ñaïo. Neân noùi nhö vaày: laø voâ tri trong ba coõi, töùc laø goâm thaâu duyeân söû, voâ minh cuûa dieät ñaïo. Hoûi: Theá naøo laø baát trí? Ñaùp: Laø khoâng coù thieän xaûo. Vì sao hoûi ít, ñaùp nhieàu? Vì sao? Vì baát trí laø nhieãm oâ. Khoâng coù tueä phöông tieän tinh xaûo, laø nhieãm oâ, khoâng nhieãm oâ. Laøm sao bieát? Vì nhö Kieàn-ñoä Nghieäp noùi: Caùc haønh vi aùc cuûa yù, ñeàu laø yù nghieäp khoâng coù phöông tieän thieän xaûo chaêng? Ñaùp: Caùc haønh vi aùc cuûa yù ñeàu laø yù nghieäp khoâng coù phöông tieän thieän xaûo. Hoûi: Coù khi naøo yù nghieäp khoâng coù phöông tieän kheùo chaúng phaûi haønh vi aùc cuûa yù hay khoâng? Ñaùp: Coù, yù nghieäp aån maát voâ kyù, yù nghieäp khoâng coù phöông tieän

thieän xaûo cuûa voâ kyù khoâng aån moät. Vaên naày neân noùi nhö theá. Hoûi: Theá naøo laø baát trí? Ñaùp: Tueä nhieãm oâ, neân noùi nhö theá maø khoâng noùi laø coù yù gì? Ñaùp: Phaûi bieát, nghóa naày chöa roát raùo. Theá naøo laø khoâng coù phöông tieän thieän xaûo, baát trí? Ñaùp: Nhieãm oâ: Laø chaúng phaûi khoâng nhieãm oâ. Laïi coù thuyeát noùi: Khoâng coù phöông tieän kheùo coù hai thöù: 1. Giaû danh. 2. Chaân thaät. Kieàn-ñoä nghieäp noùi: Ñoái vôùi giaû danh, ôû ñaây chæ noùi chaân thaät. OÂng noùi nhö theá, khoâng coù tueä phöông tieän kheùo laø baát trí? Thuyeát naày laø lôøi noùi nhaát ñònh, hay khoâng nhaát ñònh lôøi noùi cuûa

ngöôøi khaùc? Hoûi: Khoâng neân noùi loãi? Ñaùp: Ñuùng theá, yù oâng nghó sao? YÙ oâng coù: Duïc nhö theá. Noùi nhö theá. Vì caùc thöù bieát, neân noùi doái, ñeàu laø thaát nieäm, baát trí (baát chaùnh trí). Hoûi: Coù noùi doái chaêng? Ñaùp: Ñuùng theá. Ta coù yù nhö theá, duïc nhö theá, thuyeát nhö theá, vì caùc thöù bieát neân noùi doái, ñeàu laø thaát nieäm, baát trí maø noùi doái. Hoûi: Yù oâng nghó sao? Vì coù Voâ trí, neân noùi doái chaêng? Ñaùp: Khoâng. Nghe ta noùi, vì traùi neân rôi vaøo choã thua cuûa oâng, neân noùi nhö theá: Vì caùc thöù bieát, neân noùi doái, ñeàu laø thaát nieäm baát trí maø noùi doái. Neân noùi nhö theá: Vì khoâng coù trí, neân noùi doái. Khoâng noùi raèng: Vì bieát neân noùi doái. Maø neân noùi raèng: Khoâng coù trí maø noùi doái. Vì sao? Vì töø khoâng coù trí sinh. Neáu khoâng noùi lôøi naày, thì khoâng neân noùi: Khoâng coù trí laø khoâng coù tueä phöông tieän kheùo. Neáu noùi Vì coù bieát neân noùi doái, thì khoâng neân noùi raèng: Vì caùc thöù bieát, neân noùi doái, ñeàu laø thaát nieäm, khoâng coù trí maø noùi doái. Hoûi: Neáu noùi nhö theá, thì vieäc aáy khoâng ñuùng? Ñaùp: Maëc duø töø khoâng coù trí sinh, maø vì bieát, neân noùi doái, chaúng phaûi vì khoâng coù trí neân noùi doái. Hoûi: Neáu vaäy thì vì sao noùi bieát neân noùi doái? Ñaùp: Vì bieát vieäc kia maø noùi traùi nhau, cho neân noùi: Vì bieát neân noùi doái, chöù chaúng phaûi vì baát trí neân noùi doái. Laïi coù thuyeát noùi: Neáu ôû trong ñaïi chuùng, hoûi ngöôøi kia coù bieát vieäc naày khoâng? Neáu bieát thì noùi bieát. Khoâng bieát, noùi khoâng bieát. Ngöôøi kia thöïc söï bieát maø noùi laø khoâng bieát. Cho neân noùi: Vì bieát neân noùi doái. Laïi coù thuyeát noùi: Neáu luùc hieän tieàn, ñaõ giaùc bieát vieäc naày maø vì

noùi traùi vôùi vieäc naày, neân noùi: Vì bieát neân noùi doái. Laïi coù thuyeát noùi: Hieän thaáy roõ raøng veà vuï vieät kia, maø vì noùi traùi vôùi vieäc kia, cho neân, noùi: Vì bieát neân noùi doái, chaúng phaûi vì khoâng bieát, neân noùi doái. Neáu nhö thuyeát cuûa oâng noùi: Vì töø choã khoâng coù trí sinh, neân noùi: Vì khoâng coù trí, neân noùi doái, chaúng phaûi vì bieát neân noùi doái: Noùi doái khoâng chæ töø khoâng coù trí sinh, maø coøn sinh ra töø nhieàu phaùp, nghóa laø möôøi ñaïi ñòa, möôøi ñaïi ñòa phieàn naõo laø töø thoï cho ñeán tueä. Baát tín cho ñeán buoâng lung. Vì sao boû ñi caùc phaùp nhö theá v.v... chæ noùi vì khoâng coù trí neân noùi doái? Yù oâng nghó sao? OÂng coù duïc nhö theá, noùi nhö theá, taát caû voâ minh ñeàu töông öng vôùi khoâng coù trí? Ñaùp: Ñuùng theá! YÙ oâng nghó theá naøo? Vì caùc thöù bieát, neân noùi doái, ñeàu laø voâ minh, vì ngu voâ minh, neân ñeàu coù thaát nieäm (Queân) vì khoâng coù trí neân noùi doái? Ñaùp: Ñuùng vaäy. Laïi yù oâng nghó sao? Vì coù, baát trí, khoâng coù baát trí neân noùi doái chaêng? Ñaùp: Khoâng! Haõy nghe ta noùi choã thua nôi lôøi noùi traùi cuûa oâng. Vì caùc thöù bieát cuûa oâng nhö theá, neân noùi doái ñeàu laø voâ minh. Ngu voâ minh, ñeàu thaát nieäm, vì khoâng coù trí neân noùi doái. Neân noùi raèng: Vì coù, baát trí, khoâng coù baát trí, neân noùi doái, khoâng neân chæ noùi: Vì baát trí, neân noùi doái. Cuõng neân noùi: Vì coù voâ minh, neân noùi doái. Vì sao? Vì noùi doái sinh ra töø voâ minh, neân, neáu khoâng noùi voâ minh, neân noùi doái, thì khoâng neân noùi nhö theá: Taát caû voâ minh ñeàu töông öng vôùi khoâng coù trí. Neáu noùi nhö vaày: vì caùc thöù bieát, neân noùi doái ñeàu laø voâ minh, ngu voâ minh, ñeàu laø thaát nieäm, vì khoâng coù trí neân noùi doái.

Nhö oâng noùi: Maëc duø töø voâ minh sinh ra, nhöng khoâng goïi laø noùi doái voâ minh. Ta cuõng gioáng nhö theá, laø töø baát trí sinh, nhöng khoâng goïi laø vì khoâng coù bieát, neân noùi doái, nhöng vì bieát neân goïi laø noùi doái. Theá naøo laø maïn, theá naøo laø kieâu? Cho ñeán noùi roäng. Hoûi: Vì sao soaïn luaän naày? Ñaùp: Hai phaùp aáy gioáng nhau, thaáy ngöôøi ngaïo maïn, ngöôøi ñôøi noùi ngöôøi naày laø kieâu haõnh, thaáy ngöôøi kia kieâu haõnh, ngöôøi ñôøi noùi ngöôøi ñoù laø ngaïo maïn. Hoaëc cho hai phaùp naày laø moät. Nay vì muoán quyeát ñònh theå taùnh, cuõng muoán noùi söï khaùc nhau giöõa hai phaùp ñoù, neân môùi soaïn luaän naày.

Theá naøo laø maïn? Ñoái vôùi keùm noùi laø hôn. Ñoái vôùi baèng, cho laø baèng, do ñaây khôûi maïn, cho ñeán noùi roäng. Hoûi: Ñoái vôùi baèng cho laø baèng laø ngaïo maïn chaêng? Ñaùp: Gioáng nhö coù moät ngöôøi tuïng nöû A-haøm, vì coù duyeân khaùc, neân khoâng tieán nöõa. Laïi coù moät ngöôøi, baét ñaàu tuïng A-haøm. Thôøi gian sau, hai ngöôøi naày tuïng xong, moät löôït nhöng ngöôøi tuïng sau beøn khôûi ngaïo maïn. Ñaây laø bình ñaúng maø khôûi maïn. Theá naøo laø kieâu haõnh? Ta sinh ôû choã toát hôn, Doøng hoï cao hôn, saéc ñeïp caùc thöù coâng xaûo, cuûa caûi vöôït hôn, xinh ñeïp vöôït hôn. vì nhöõng thöù vöôït hôn v.v... nhö theá, neân khôûi kieâu haõnh cho laø sang troïng, cho ñeán noùi roäng, ñoù goïi laø kieâu haõnh. Maïn, kieâu coù gì khaùc nhau nhau? Hoûi: Vì lyù do soaïn luaän naày. Ñaùp: Hai phaùp naày gioáng nhau. Maëc duø noùi veà theå taùnh, nhöng cuõng neân noùi söï khaùc nhau giöõa hai phaùp ñoù. Kieâu caêng ngaïo maïn coù gì khaùc nhau? Ñaùp: Vì duyeân theo ngöôøi khaùc, neân töï chaáp mình laø hôn, laø töôùng cuûa maïn, khoâng duyeân theo ngöôøi khaùc, töï ôû trong phaùp, taâm sinh nhieãm oâ, laø töôùng kieâu haõnh. Hoûi: Theå taùnh cuûa maïn laø gì? Ñaùp: Hoaëc coù thuyeát noùi: Theå taùnh laø kieâu. Hoûi: Neáu vaäy thì kieâu vaø maïn coù gì khaùc nhau? Ñaùp: Maïn coù hai thöù: 1. Duyeân nôi ngöôøi khaùc sinh. 2. Duyeân nôi mình maø sinh. Duyeân nôi ngöôøi khaùc sinh: Laø maïn. Duyeân nôi töï sinh: Laø kieâu. Laïi coù thuyeát noùi: Theå taùnh laø aùi. Vì sao? Vì nhö noùi töï ôû trong phaùp, taâm sinh nhieãm oâ. Laïi coù thuyeát noùi: Coù phaùp taâm sôû, goïi laø kieâu, töông öng vôùi taâm. ÔÛ yù ñòa, aùi do tu ñaïo döùt töø, veà sau môùi sinh. Hoûi: Neáu vaäy kieâu vaø maïn coù gì khaùc nhau Ñaùp: Coù nhieàu khaùc nhau: Maïn laø phieàn naõo. Kieâu chaúng phaûi phieàn naõo. Maïn laø trieàn naõo, kieát, phöôïc, söû. Kieâu chaúng phaûi trieàn naõo, kieát phöôïc söû, maø laø phieàn naõo nhô. Laïi coù thuyeát noùi: Maïn laø choã döùt cuûa kieán ñaïo, tu ñaïo. Kieâu laø choã döùt cuûa tu ñaïo. Hoûi: Maïn coõi Voâ saéc ñaõ bò kieán ñaïo döùt boû roài, sao laïi noùi duyeân theo ngöôøi khaùc sinh?

Ñaùp: Xöa con ngöôøi ôû coõi naày, tu haønh roäng khaép. Veà sau, laïi sinh trong coõi Voâ saéc kia. Vì söùc cuûa nhaân neân cuõng laø haïnh hieän tieàn. Laïi coù thuyeát noùi: Maëc duø ñaõ sinh trong coõi Voâ saéc kia, nhöng khoâng hieän haønh, ôû trong ñaây, nhaân nhaäp ñònh khôûi taâm maïn, ta ôû ñònh thieän, ngöôøi khaùc thì baát thieän. Ta coù khaû naêng nhaäp ñònh nhanh choùng, ngöôøi khaùc thì khoâng theå. Ta coù theå an truï laâu trong ñònh, ngöôøi khaùc thì khoâng theå. Maïn naày do kieán ñaïo döùt töø roài, sao laïi noùi duyeân theo ngöôøi khaùc sinh? Ñaùp: Nhö ngaõ kieán nhoùm hoïp ôû moät choã, laïi hoûi nhau: OÂng vaø toâi coù töôùng gì? Ñaùp:

Toâi vaø oâng coù töôùng nhö theá. Ngöôøi khaùc nghe noùi roài, nghó raèng: Töôùng ngaõ maø hai ngöôøi kia noùi khoâng baèng töôùng ngaõ cuûa ta. Vì sau thaân? Kieán, laïi sinh ngaïo maïn. Laïi coù thuyeát noùi: Töø voâ thæ ñeán nay con ngöôøi thöôøng quen theo phaùp ngaïo maïn naày, khoâng haún laø do ngöôøi khaùc maø sinh, nhö Toân giaû A-neâ-loâ-ñaàu sinh ra maïn nhö theá naày, ñeán choã Toân giaû Xaù-lôïi-phaát noùi raèng: toâi duøng thieân nhaõn thaáy ngaøn theá giôùi maø khoâng caàn duïng coâng nhieàu, cho ñeán noùi roäng. Toân giaû Xaù-lôïi-phaát beøn noùi: Ñaây laø söï ngaïo maïn cuûa oâng. Söï ngaïo maïn nhö theá, thì khoâng do ngöôøi khaùc maø sinh. Nhöng vì maïn phaàn nhieàu ñeàu do ngöôøi khaùc maø sinh, neân noùi nhaân ngöôøi khaùc sinh. Thaät ra, cuõng coù khi do chính mình sinh. Neáu sinh taêng thöôïng maïn, thì noãi khoå cuûa ngaõ kieán laø Khoå, cho ñeán noùi roäng. Hoûi: Vì sao soaïn luaän naày? Ñaùp: Hoaëc coù thuyeát noùi: Maïn coù theå duyeân coõi khaùc cuõng duyeân voâ laäu. Vì ngaên döùt lôøi noùi nhö theá, ñoàng thôøi cuõng noùi maïn laø duyeân coõi mình, vaø vì duyeân höõu laäu, neân soaïn luaän naày. Neáu sinh taêng thöôïng maïn thì khoå cuûa ngaõ kieán laø khoå, taêng thöôïng maïn naày seõ duyeân caùi gì? Ñaùp: Gioáng nhö coù moät ngöôøi gaàn thieän tri thöùc. Thieän tri thöùc, laø Phaät, ñeä töû Phaät. Töø nhöõng vò aáy nghe phaùp. Nghe phaùp, laø nghe phaùp, thuaän theo phaùp phöông tieän cuûa Nieát-baøn. Beân trong chaùnh tö duy. Chaùnh tö duy, laø töï mình tu haïnh chaân chaùnh. Laïi coù thuyeát noùi: Chaùnh tö duy, nghóa laø quaùn sinh töû laø loãi laàm tai hoïa, quaùn ra khoûi laø lôïi ích, toát, nhö phaùp tu haønh. Nhö phaùp tu haønh, nghóa laø theo thöù lôùp: Phaùp haønh ñöôïc ôû thuaän nhaãn. Thuaän nhaãn, laø thuaän vôùi nhaãn ñeá. Theo ñaây thì boán chi Tu-ñaø-hoaøn ñoái vôùi khoå coù

nhaãn, coù duïc, coù thuyeát. Döïa vaøo caùc phaùp nhö theá v.v..., thaân taâm ñöôïc thaám nhuaàn lôïi ích. Do söùc nhaãn aáy, khieán cho caùc haønh suy yeáu, chuyeån bieán saùng suoát nôi ñeá, beøn nghó raèng: khoå cuûa ngaõ kieán laø Khoå, chaúng quaùn, neân trong giaây phuùt thaáy, nghi ngôø khoâng chuyeån vaän. Hoûi: Vaên naày leõ ra phaûi noùi raèng: Vì khoâng coù chaùnh quaùn, neân trong phuùt choác, kieán, nghi khoâng chuyeån vaän, maø khoâng noùi, laø coù yù gì? Ñaùp: Phaûi bieát nghóa naày khoâng quaùn, töùc laø nghóa khoâng chaùnh quaùn, neân ôû trong giaây phuùt, kieán, nghi khoâng chuyeån vaän. Kieán: Thaân kieán, giôùi thuû. Nghi: töùc nghi ngôø. Sa-moân phöông Taây laïi noùi raèng: Kieán laø giôùi thuû, nghi töùc hoaøi nghi. Vì sao? Vì ngöôøi ñaõ ñöôïc nhaãn, thì thaân kieán khoâng chuyeån vaän, neáu coù chuyeån vaän, cuõng laïi khoâng bieát vì sao? Vì caên taùnh chaäm luït, neân sôû haønh vi teá. Vì khoâng döøng laâu, cho neân khoâng hay bieát. Laïi nöõa, haønh kieán, nghi vi teá, coøn taâm cuûa haønh giaû laïi thoâ. Do ñoù, neân khoâng hay bieát. Laïi nöõa, do naêm vieäc, neân phieàn naõo cuûa chuùng sinh khoâng vaän haønh: 1. Vì söùc cuûa ñònh. 2. Vì söùc cuûa tueä. 3. Vì nöông thaày toát. 4. Vì xöù sôû toát ñeïp. 5. Vì taùnh ít phieàn naõo. Vì phieàn naõo kia khoâng hieän haønh, neân nghó raèng: Noãi khoå cuûa ngaõ kieán laø khoå, do khoå naày maø khôûi maïn, cho ñeán noùi roäng. Hoûi: taêng thöôïng maïn naày duyeân vôùi caùi gì? Ñaùp: Duyeân nôi khoå, coù theå sinh taêng thöôïng maïn: Laø thuaän nhaãn ñeá. Duyeân taäp sinh

taêng thöôïng maïn, cuõng gioáng nhö theá. Neáu sinh taêng thöôïng maïn, thì dieät cuûa ngaõ kieán laø dieät. taêng thöôïng maïn naày seõ duyeân caùi gì? Gioáng nhö coù moät ngöôøi gaàn guõi thieän tri thöùc, noùi roäng nhö treân, cho ñeán dieät cuûa ngaõ kieán laø dieät, do dieät naày khôûi maïn, cho ñeán noùi roäng. Hoûi: taêng thöôïng maïn naày duyeân vôùi caùi gì? Ñaùp: Töùc duyeân phaùp taâm, taâm sôû kia coù theå sinh nhaãn taêng thöôïng maïn: Neáu noùi nhö theá, thì taêng thöôïng maïn duyeân voâ laäu, nghóa laø yù cuõng chaúng phaûi duyeân coõi khaùc, cuõng chaúng phaûi khoâng duyeân. Neáu sinh taêng thöôïng maïn thì ñaïo cuûa ngaõ kieán laø ñaïo trong ñaây neân noùi roäng, nhö dieät.

Hoûi: Maïn naày laø coõi Duïc, hay coõi Saéc? Neáu laø ngöôøi coõi Duïc thì laø maïn naày duyeân nhaãn, coõi Duïc khoâng coù caên thieän nhaãn. Neáu laø ngöôøi coõi Saéc thì ngöôøi lìa duïc coù theå theå nhö theá, Keû chöa lìa duïc, laøm sao coù theå nhö theá? Ñaùp: Hoaëc coù thuyeát noùi: Neân noùi laø maïn coõi Saéc. Vì sao? Vì maïn kia duyeân thuaän ñeá nhaãn, trong coõi Duïc khoâng coù thuaän ñeá nhaãn. Hoûi: Neáu vaäy thì ngöôøi lìa duïc coù theå nhö theá, keû chöa lìa duïc phaûi laøm sao? Ñaùp: Kinh naày noùi, veà keû lìa duïc. Laïi coù thuyeát noùi: Ngöôøi chöa lìa duïc, cuõng coù theå khôûi maïn naày. Vì sao? Vì döïa vaøo thieàn vò lai gioáng vôùi thieàn caên baûn. Bình luaän: Khoâng neân noùi nhö theá, nhö thuyeát tröôùc noùi laø toát. Laïi coù thuyeát noùi: Laø coõi Duïc, coõi Saéc Hoûi: Ngöôøi coõi Saéc coù theå nhö theá. Vì sao? Vì duyeân nhaãn kia neân ngöôøi coõi Duïc laøm sao coù theå nhö theá, vì maïn kia khoâng theå duyeân nhaãn maø duyeân coõi mình? Ñaùp: Trong coõi Duïc, duø khoâng coù nhaãn, nhöng vaãn coù caên thieän töông töï vôùi nhaãn laøm sôû duyeân cho maïn. Vì sao? Vì trong coõi Duïc ñeàu coù chuûng töû cuûa taát caû caên thieän, vì trong coõi Duïc coù caên thieän gioáng vôùi nhaãn, neân maïn cuõng coù theå duyeân. Neáu sinh taêng thöôïng maïn, sanh töû cuûa ta ñaõ heát, cho ñeán noùi roäng. taêng thöôïng maïn naày duyeân vôùi phaùp naøo? Cho ñeán noùi roäng. Hoûi: taêng thöôïng maïn naày, theo thuyeát tröôùc noùi, coù gì khaùc nhau? Ñaùp: Hoaëc coù thuyeát noùi: Thuyeát tröôùc ñaõ noùi laø taêng thöôïng maïn cuûa phaøm phu, thuyeát sau noùi laø taêng thöôïng maïn cuûa baäc Thaùnh, phaøm phu. Nhö baäc Thaùnh, phaøm phu thaáy ñeá, khoâng thaáy ñeá. Ñaéc quaû, khoâng ñaéc quaû. Ñöôïc chaùnh quyeát ñònh, khoâng ñöôïc chaùnh quyeát ñònh. Truï nhoùm quyeát ñònh, truï nhoùm khoâng quyeát ñònh. Truï chaùnh ñònh, khoâng truï chaùnh ñònh, phaûi bieát cuõng gioáng nhö theá. Laïi coù thuyeát noùi: Thuyeát tröôùc ñaõ noùi maïn naày do kieán ñaïo sinh, thuyeát sau noùi do tu ñaïo sinh. Laïi coù thuyeát noùi: Maïn ôû tröôùc khôûi, coù sôû nhaân, maïn ôû sau khôûi, khoâng coù sôû nhaân. Laïi coù thuyeát noùi: Thuyeát tröôùc noùi laø ngöôøi coõi Duïc, coõi Saéc. Thuyeát sau noùi laø ngöôøi cuûa ba coõi. Neáu sinh taêng thöôïng maïn, sinh töû cuûa ta ñaõ heát, maïn naày seõ duyeân caùi gì?

Ñaùp: Gioáng nhö coù moät ngöôøi nghó: Ñaïo naày, daáu veát naày, ta döïa vaøo ñaïo naày, daáu veát naày, cho ñeán noùi roäng. Ñaïo naày: Tuøy choã ñaïo kia, taïo ra töôûng ñaïo. Daáu ñaïo naày: Tuøy lónh vöïc cuûa ñaïo kia, nghó laø daáu ñaïo. Söï sinh töû ñaõ heát: Tuøy choã sinh kia, nghó laø sinh. Hoûi: taêng thöôïng maïn naày

duyeân vôùi caùi gì? Ñaùp: Duyeân söï sinh, tuøy thuoäc vaøo caên thieän kia, coù theå sinh taêng thöôïng maïn: Nhö söï sinh naày, phaïm haïnh ñaõ laäp, noùi cuõng gioáng nhö theá. Cho ñeán taêng thöôïng maïn naày duyeân vôùi caùi gì? Ñaùp: Töùc duyeân söï sinh kia, coù theå sinh ra phaùp taâm, taâm sôû cuûa maïn naày. Phaïm haïnh ñaõ laäp: A-la-haùn ñoái vôùi ñaïo Höõu hoïc, goïi laø phaïm haïnh ñaõ laäp, ñoái vôùi ñaïo Voâ hoïc, goïi laø nay laäp. Vieäc phaûi laøm ñaõ laøm xong: gioáng nhö coù moät ngöôøi nghó raèng: Ñaïo naày, daáu veát naày, cho ñeán vieäc phaûi laøm ñaõ laøm xong: Phieàn naõo ta ñaõ döùt, söû ta ñaõ dieät, kieát ta tröø haún, trieàn ta ñaõ cheá phuïc. Nhöõng lôøi noùi nhö theá, ñeàu noùi veà nghóa döùt. Maëc duø vaên coù caùc thöù, nhöng khoâng coù nghóa khaùc. Vì sao? Vì neáu döùt phieàn naõo, töùc laø döùt, tröø söû, loaïi boû kieát, cheá ngöï trieàn. Hoûi:Taêng thöôïng maïn naày duyeân caùi gì? Ñaùp: Töùc duyeân phaùp taâm, taâm sôû, chuû theå sinh ra taêng thöôïng maïn. Neáu sinh taêng thöôïng maïn, ta laïi khoâng thoï höõu, cho ñeán noùi roäng. Hoûi: Vì sao laïi soaïn luaän naày? Ñaùp: Tröôùc, noùi laø taêng thöôïng maïn cuûa thôøi giaûi thoaùt. Nay noùi laø nhaân taêng thöôïng maïn cuûa baát thôøi giaûi thoaùt. Tröôùc ñaõ noùi nhaân taêng thöôïng maïn cuûa taän trí. Nay noùi nhaân taêng thöôïng maïn cuûa voâ sinh trí, maø soaïn luaän naày. Hoûi: taêng thöôïng maïn naày duyeân vôùi caùi gì? Ñaùp: Töùc duyeân theo chuû theå sinh taêng thöôïng maïn: Phaøm phu, chuû theå khôûi naêm thöù taêng thöôïng maïn: 1. Ñoái vôùi caên thieän. 2. Ñoái vôùi Tu-ñaø-hoaøn. 3. Ñoái vôùi Tö-ñaø-haøm. 4. Ñoái vôùi A-na-haøm. 5. Ñoái vôùi A-la-haùn. Tu-ñaø-hoaøn khôûi ba thöù. Tö-ñaø-haøm khôûi hai thöù, A-na-haøm khôûi moät thöù. A-la-haùn khoâng coù maïn.

Laïi coù thuyeát noùi: Baäc Thaùnh cuõng khôûi taêng thöôïng maïn trong quaû, nhö Tu-ñaø-hoaøn khôûi maïn trong Tö-ñaø-haøm höôùng. Tö- ñaø-haøm khôûi maïn trong A-na-haøm höôùng, A-na-haøm khôûi maïn trong A-la-haùn höôùng. Caùc ngöôøi khôûi taêng thöôïng maïn coõi Saéc, phaûi ñöôïc ñòa caên baûn coõi Saéc, coù theå khôûi taêng thöôïng maïn cuûa ñòa ñoù. Vì sao? Vì phieàn naõo cuûa ñòa coõi Saéc, thuoäc veà ñòa ñoù. Neáu khoâng ñöôïc ñòa caên baûn, thì seõ khoâng theå khôûi phieàn naõo cuûa ñòa ñoù. Laïi coù thuyeát noùi: Phaùp Vò chí cuõng coù baûn ñòa töông tôï. Neáu ngöôøi ñöôïc ñòa caên baûn kia, thì cuõng coù theå khôûi maïn cuûa ñòa ñoù. Bình luaän: Khoâng neân noùi nhö theá. Nhö thuyeát tröôùc noùi laø toát. Theá naøo laø thaáp keùm maø khôûi maïn? Cho ñeán noùi roäng. Hoûi: Vì sao soaïn luaän naày? Ñaùp: Phaùp maïn, töï cao, ngöôøi khaùc thaáp, ñaây laø maïn, töï ty, ñeà cao, ngöôøi khaùc. Hoaëc cho ñaây chaúng phaûi maïn. Nay quyeát ñònh noùi veà maïn kia, neân soaïn luaän naày. Theá naøo laø thaáp keùm maø khôûi maïn? Cuõng nhö coù moät ngöôøi thaáy ngöôøi khaùc hôn mình, hoaëc nôi sinh, doøng hoï, saéc, coâng, nghieäp, cuûa caûi giaøu coù, ruoäng, nhaø. Thaáy söï nghieäp naày cuûa ngöôøi khaùc, nghó raèng: Ngöôøi kia ít hôn, ta khoâng baèng hoï, nhö laø nôi sinh, cho ñeán ruoäng, nhaø. Nhöng ngöôøi kia khoâng baèng ngöôøi khaùc, chaúng phaûi gaáp moät traêm, moät ngaøn laàn. Nôi sinh: Coù boán thöù: Saùt-lôïi, Baø-la-moân, Tyø-xaù, Thuû-ñaø. Hoï coù boán thöù: 1. Ba-tha. 2. Kieâu-tha. 3. Xaù-trì-la. 4. Baø-la-ñoûa. Cuõng laïi coù hoï khaùc: 1. Khö-ni-ca-di-na. 2. Xaù-ñoà-xaø-ni-na. 3.

Caâu-ñoà-xaø-ni-na. Saéc: Traéng, hoàng, ñoû, ñen Chuûng: Haït gioáng cuûa cha, haït gioáng cuûa meï Coâng: Maøu saéc, tranh veõ, v.v... Nghieäp: Ñöôïc thaéng lôïi trong coâng xaûo. Cuûa caûi giaøu coù: Saéc, thanh, höông, vò, xuùc. Vaø ngöôøi kia ñaày ñuû ruoäng nhaø: Cö nghieäp.

Thaáy ngöôøi khaùc coù caùc söï nghieäp nhö theá, nghó raèng: Ngöôøi kia ít hôn ta, ta ít hôn khoâng baèng ngöôøi kia. Veà saéc v.v... cho ñeán ruoäng, nhaø. Nhöng ngöôøi ñoù chaúng phaûi hôn mình gaáp moät traêm, moät ngaøn laàn, maø ngöôøi kia noùi: Gaáp moät laàn, hai laàn hôn ta. Ta chæ moät laàn hai laàn khoâng baèng hoï, beøn töï cao vôùi ngöôøi khaùc thaáp keùm maø khôûi maïn. Coù baûy thöù maïn: 1. Maïn. 2. Quaù maïn. 3. Maïn quaù maïn. 4. Ngaõ maïn. 5. Taêng thöôïng maïn. 6. Ty maïn. 7. Taø maïn. Hoûi: Maïn naày coù bao nhieâu maïn thaáy ñaïo döùt? Bao nhieâu maïn tu ñaïo döùt? Ñaùp: Coù ba tu ñaïo döùt: Quaù maïn, maïn quaù maïn, taêng thöôïng maïn. Caùc maïn khaùc do kieán ñaïo, tu ñaïo döùt. Laïi coù thuyeát noùi: Coù hai kieán ñaïo döùt: ngaõ maïn, taø maïn. Caùc maïn khaùc do kieán ñaïo, tu ñaïo döùt. Laïi coù thuyeát noùi: Coù moät tu ñaïo döùt, nghóa laø taêng thöôïng maïn. Coù hai kieán ñaïo döùt: ngaõ maïn, taø maïn. Boán maïn khaùc laø do kieán ñaïo, tu ñaïo döùt. Laïi coù thuyeát noùi: Ñeàu laø do kieán ñaïo, tu ñaïo döùt. Hoûi: Neáu ñuùng vaäy, thì sao ngaõ maïn, taø maïn laïi do tu ñaïo döùt? Ñaùp: Vì thaân kieán duyeân naêm thöù phaùp döùt tröø, phaùp do chaáp khoå ñeá döùt tröø (choã döùt cuûa khoå ñeá) laø ngaõ. Töø sau ngaõ naày, sinh ngaõ maïn, cho ñeán chaáp choã döùt cuûa tu ñaïo laø ngaõ. Sau ngaõ naày, sinh ngaõ maïn, ñoù goïi laø ngaõ maïn do tu ñaïo döùt tröø. Theá naøo laø taø maïn do tu ñaïo döùt tröø? Ñaùp: Taø kieán duyeân naêm thöù phaùp sôû ñoaïn: Phaùp sôû ñoaïn nôi taø kieán cheâ bai khoå ñeá, noùi khoâng coù. Sau taø kieán naày sinh ra taø maïn, cho ñeán phaùp, choã döùt nôi taø maïn cheâ bai tu ñaïo, noùi laø khoâng coù. Sau taø maïn naày, sinh ra maïn, ñoù goïi laø tu ñaïo döùt tröø taø maïn. Hoûi: Baûy maïn naày, bao nhieâu maïn ôû coõi Duïc, bao nhieâu maïn ôû coõi Saéc, coõi Voâ saéc? Ñaùp: Hoaëc coù thuyeát noùi: Ba maïn ôû coõi Duïc: Quaù maïn, maïn quaù maïn, ty maïn, soá coøn laïi ôû ba coõi. Vì sao? Vì ôû coõi Saéc khoâng coù chaáp nôi sinh v.v... khôûi maïn.

Laïi coù thuyeát noùi: Baûy maïn ñeàu ôû ba coõi. Hoûi: Neáu vaäy thì coõi Saéc, coõi Voâ saéc khoâng chaáp nôi sinh v.v... khôûi maïn, cho ñeán noùi roäng? Ñaùp: Voán ôû trong coõi Duïc naày tu haønh roäng khaép, do söùc cuûa nhaân, neân ôû hai coõi kia cuõng khôûi maïn hieän tieàn. Laïi coù thuyeát noùi: Trong hai coõi kia duø maïn khoâng hieän haønh, nhöng vì nhaân ôû coõi Duïc naày, neân maïn cuõng khôûi hieän haønh: Noùi laø ñònh cuûa ta vöôït hôn. Ñònh cuûa ta ít, khoâng baèng ñònh cuûa ngöôøi kia. Laïi nhö Ñöùc Theá toân noùi: Coù ba giaùc: Giaùc duïc, giaùc giaän döõ, giaùc haïi, cho ñeán noùi roäng. Hoûi: Vì sao soaïn luaän naày? Ñaùp: Ñaây laø kinh Phaät. Kinh Phaät noùi coù ba giaùc: Giaùc duïc, giaùc giaän döõ vaø giaùc haïi, nhöng Ñöùc Phaät khoâng phaân bieät roäng: Giaùc duïc töï haïi laø theá naøo? Cho ñeán noùi roäng. Kinh Phaät laø choã döïa caên baûn ñeå soaïn luaän naày. Caùc phaùp naøo trong caùc kinh khoâng noùi, nay vì muoán noùi neân soaïn luaän naày. Hoûi: Theá naøo laø giaùc duïc töï haïi? Ñaùp: Gioáng nhö coù moät ngöôøi khôûi duïc aùi

raøng buoäc, laøm cho thaân, taâm noùng naûy, böùt röùt. Vì sao? Vì aùi duïc raøng buoäc, nhö löûa ñoát thaân. Ñöùc Theá toân cuõng noùi coù ba thöù löûa, ñoù laø löûa tham duïc, löûa giaän döõ vaø löûa ngu si. Söï noùng böùc cuûa thaân, taâm laø thöù nhieät döïa vaøo quaû, con ngöôøi suoát ñeâm daøi sinh töû thöôøng khôûi trieàn duïc, aùi troùi buoäc chaët trong ba ñöôøng aùc, thoï baùo khoâng ñaùng öa thích. Cho ñeán noùi roäng, laø quaû baùo cuûa duïc aùc kia. Ñoù goïi laø giaùc duïc töï haïi. Hoûi: Theá naøo laø giaùc duïc haïi ngöôøi? Ñaùp: Gioáng nhö coù moät ngöôøi khôûi trieàn duïc aùi, maét ngaém nhìn vôï ngöôøi. Choàng ngöôøi aáy baét gaëp, töï maéng nhieác vôï mình, theâm caùc noãi khoå haïi v.v... Ñoù goïi laø giaùc duïc gaây toån haïi ngöôøi khaùc. Hoûi: Vieäc naày laø haïi caû ñoâi beân. Vì sao? Vì ngöôøi ñöa maét ngaém nhìn, cuõng chòu khoå, haïi v.v...? Ñaùp: Ñoái vôùi keû nhìn ngaém noï, choàng cuûa thieáu phuï kia, khoâng theå laøm haïi vì neáu laøm haïi ngöôøi thanh nieân noï, thì seõ bò ngöôøi khaùc quôû traùch. Do ñoù, neân khoâng noùi. Hoûi: Theá naøo laø giaùc duïc ñeàu haïi? Ñaùp: Gioáng nhö ngöôøi khôûi trieàn aùi duïc, phaïm daâm vôï ngöôøi, thì ñeàu coù loãi, roài bò ngöôøi kia gieát haïi, ñoù goïi laø ñeàu haïi. Hoûi: Ñaây laø ba haïi, vì sao noùi laø ñeàu? Vì sao vì bò gieát, ngöôøi bò gieát cuõng chòu toäi?

Ñaùp: Keû saùt kia duø laø haïi, nhöng khoâng bò ngöôøi ñôøi quôû traùch, maø ñöôïc ngöôøi ñôøi khen ngôïi, sao ngöôøi naày gheùt keû aùc, phaùp aùc? Do vaäy neân khoâng noùi. Hoûi: Theá naøo laø giaùc giaän döõ töï haïi? Ñaùp: Cuõng nhö coù ngöôøi khôûi trieàn giaän döõ, thaân noùng naûy, taâm noùng naûy, cho ñeán noùi roäng, trieàn kia döïa vaøo quaû, vì khôûi trieàn giaän döõ suoát ñeâm daøi sinh töû neân chòu quaû khoâng ñaùng öa thích, trong ba ñöôøng aùc, cho ñeán noùi roäng. Neáu sinh trong coõi ngöôøi, trôøi, thì hình saéc cuûa ngöôøi giaän döõ ñoù raát xaáu xí, laø quaû baùo cuûa trieàn giaän döõ kia. Ñoù goïi laø giaùc giaän döõ töï haïi. Hoûi: Theá naøo laø giaùc giaän döõ haïi ngöôøi? Ñaùp: Cuõng nhö coù moät ngöôøi khôûi leân giaùc giaän döõ, caét ñöùt maïng soáng cuûa ngöôøi, ñoù goïi laø haïi ngöôøi. Hoûi: Noùi caét döùt maïng ngöôøi, thì ñoù goïi laø ñeàu haïi. Vì sao chæ noùi haïi ngöôøi? Ñaùp: Duø döùt boû maïng ngöôøi khaùc, nhöng khoâng bò ngöôøi ñôøi quôû traùch, khoâng heát toäi hieän ñôøi, cho neân khoâng noùi. Hoûi: Theá naøo laø ñeàu haïi? Ñaùp: Gioáng nhö coù moät ngöôøi caét döùt maïng soáng ngöôøi khaùc. Vì caét döùt maïng soáng ngöôøi khaùc, roài trôû laïi caét döùt maïng mình. Hoûi: Laïi caét döùt maïng soáng mình, ñaây laø ba haïi. Vì sao noùi laø ñeàu? Ñaùp: Maëc duø caét döùt maïng soáng cuûa ngöôøi khaùc, nhöng khoâng bò ngöôøi ñôøi quôû traùch, maø coøn ñöôïc khen ngôïi laø ngöôøi naày raát troïng haäu ñoái vôùi baø con, baïn thaân. Hoûi: Theá naøo laø giaùc haïi töï haïi? Ñaùp: Gioáng nhö coù moät ngöôøi khôûi trieàn giaùc haïi, thaân noùng naûy, taâm noùng naûy. Cho ñeán noùi roäng, laø vì trieàn ñoù döïa vaøo quaû, khôûi leân giaùc haïi suoát ñeâm daøi. Cho ñeán noùi roäng, laø quaû baùo cuûa trieàn ñoù, ñoù goïi laø töï haïi. Hoûi: Theá naøo laø haïi ngöôøi? Ñaùp: Gioáng nhö coù moät ngöôøi khôûi trieàn giaùc haïi, hoaëc caàm gaäy goäc ñaùnh ñaäp ngöôøi khaùc, cho ñeán noùi roäng. Ñoù goïi laø haïi ngöôøi. Hoûi: Trong ñaây duø ñaùp nhö treân, nhöng sao laø haïi? Ñaùp: Cuõng nhö coù moät ngöôøi

khôûi trieàu giaùc haïi, hoaëc duøng tay, gaäy ñaùnh ngöôøi khaùc, vaø ngöôøi ñoù cuõng ñaùnh traû laïi, thì ñoù goïi laø ñeàu haïi. Hoûi ñaùp trong tröôøng hôïp naày, nhö treân. Hoûi: Theå taùnh cuûa ba giaùc naày laø gì?

Ñaùp: Giaùc duïc: Laø aùi cuûa saùu thöùc thaân, naêm thöù döùt coõi Duïc, töông öng vôùi giaùc. Giaùc giaän döõ: Laø söï giaän döõ cuûa saùu thöùc thaân, naêm thöù döùt töông öng vôùi giaùc. Giaùc haïi: Hoaëc coù thuyeát noùi: Giaùc giaän giöõ töùc laø giaùc haïi. Hoûi: Neáu vaäy thì giöõa giaùc giaän döõ vaø giaùc haïi coù gì khaùc nhau? Ñaùp: Giaùc giaän döõ coù hai thöù: Hoaëc coù yù muoán boû chuùng sinh, hoaëc chæ coù yù muoán ñaùnh. Neáu vôùi yù muoán xaû boû chuùng sinh, thì ñaây laø giaùc giaän döõ. Neáu vôùi yù muoán ñaùnh, thì ñoù laø giaùc haïi. Laïi coù thuyeát noùi: Giaùc giaän döõ coù hai thöù: Hoaëc coù vieäc ñaùng giaän döõ, sinh giaän döõ, ñoâi khi coù chuyeän khoâng ñaùng giaän döõ maø giaän döõ, vieäc ñaùng giaän döõ, sinh ra giaän döõ töông öng vôùi giaùc laø giaùc giaân döõ. Vôùi chuyeän khoâng ñaùng giaän döõ, maø giaän döõ, töông öng vôùi giaùc, laø giaùc haïi. Laïi coù thuyeát noùi: Giaùc töông öng vôùi voâ minh laø giaùc haïi, laøm sao bieát? Vì nhö Kinh Thi Thieát noùi: Vì sao chuùng sinh coù söï ngu si traàm troïng? Ñaùp: Vì tu haønh roäng khaép, giôùi haïi, töôûng haïi, giaùc haïi, neân coù söï ngu si traàm troïng. Giaùc töông öng vôùi voâ minh, ñoù goïi laø giaùc haïi. Laïi coù thuyeát noùi: Cuõng chaúng phaûi giaùc töông öng vôùi giaän döõ, cuõng chaúng phaûi giaùc töông öng vôùi voâ minh, maø laø vì töï coù phaùp taâm sôû, goïi laø haïi, töông öng vôùi taâm. Veát nhô cuûa söï giaän döõ naày döïa vaøo giaän döõ, Sau khi giaän döõ, noù khôûi hieän ôû tröôùc taïi yù ñòa, laø choã döùt cuûa tu ñaïo. Thuyeát naày laø nghóa chaân thaät. Coù ba giaùc thieän: 1. Giaùc lìa duïc. 2. Giaùc khoâng coù giaän döõ. 3. Giaùc khoâng coù haïi. Hoûi: Theå taùnh cuûa ba giaùc naày laø gì? Ñaùp: Giaùc lìa duïc, nghóa laø phaùp taâm sôû, töông öng vôùi taâm, ñoái trò giaùc duïc. Giaùc khoâng coù giaän döõ. Giaùc khoâng coù haïi, noùi cuõng gioáng nhö theá. Trong moät taâm, khoâng ñöôïc coù ba giaùc baát thieän, nhöng ñöôïc coù ba giaùc thieän. Vì ba giaùc baát thieän khoâng khaép trong taát caû taâm baát thieän. Coøn ba giaùc thieän thì khaép trong taát caû taâm thieän. Ba giaùc baát thieän khoâng töông öng vôùi taát caû taâm baát thieän. Coøn ba giaùc thieän laïi töông öng vôùi taát caû taâm thieän. Ba giaùc baát thieän khoâng goàm thu taát caû giaùc baát thieän. Coøn ba giaùc thieän thì goàm nhieáp taát caû giaùc thieän. Vì sao? Vì ba giaùc thieän khoâng coù töï theå rieâng. Hoûi: Neáu ba giaùc thieän khoâng coù töï theå khaùc, thì laøm sao laäp ba

giaùc? Ñaùp: Vì ñoái trò, neân laäp ba giaùc thieän: Vì ñoái trò vôùi giaùc duïc, neân goïi laø giaùc lìa duïc. Vì ñoái trò giaùc giaän döõ, neân goïi laø giaùc khoâng coù giaän döõ. Vì ñoái trò giaùc haïi, neân goïi laø giaùc khoâng coù haïi. Kinh Phaät noùi: Tyø-kheo phaûi bieát, tu voán sieâng naêng thöïc haønh tin tieán, khoâng buoâng lung. Muoán döùt phieàn naõo, maø vaãn khoâng sinh giaùc duïc, giaùc giaän döõ, giaùc haïi. Hoûi: Neáu Boà-taùt khoâng buoâng lung, thì khoâng neân sinh ba giaùc baát thieän. Vì neáu sinh ba giaùc baát thieän, thì sao goïi laø khoâng buoâng lung? Toân giaû Hoøa-tu-maät ñaùp: Maëc duø Boà-taùt khôûi giaùc baát thieän, nhöng vì sieâng naêng tu haønh tinh tieán, neân goïi laø khoâng buoâng lung. Neáu khi Boà-taùt khôûi

giaùc baát thieän, thì nhanh choùng coù theå töï bieát ngay laø giaùc baát thieän, ñaây laø phieàn naõo, chöù chaúng phaûi phaùp toát ñeïp. Laïi coù thuyeát noùi: Neáu khi Boà-taùt vöøa sinh ra giaùc baát thieän, thì lieàn xaû lieàn boû, roài döïa vaøo phaùp ñoái trò kia. Laïi coù thuyeát noùi: Maëc duø Boà-taùt sinh ra giaùc baát thieän, nhöng khoâng ñeå cho noù döøng laâu, phaûi laäp töùc döùt tröø. Vì vieäc naày, neân cho duø Boà-taùt coù sinh giaùc baát thieän, cuõng vaãn laø khoâng buoâng lung. Hôn nöõa, duø Boà-taùt sinh ra giaùc baát thieän, nhöng lieàn döùt nhaân baát thieän, tröø choã döïa cuûa noù, giaùc bieát sôû duyeân, neân goïi laø khoâng buoâng lung. Laïi nöõa, chuùng sinh vì ba vieäc, neân sinh caùc phieàn naõo: 1. Do naêng löïc cuûa nhaân. 2. Naêng löïc cuûa caûnh giôùi. 3. Naêng löïc cuûa phöông tieän. Maëc duø Boà-taùt sinh ra giaùc baát thieän, nhöng chaúng phaûi naêng löïc cuûa caûnh giôùi, cuõng chaúng phaûi do naêng löïc cuûa phöông tieän, maø laø vì söùc cuûa nhaân goác, neân goïi laø khoâng buoâng lung. Toân giaû Phaät-ñaø-ñeà-baø noùi: Duø Boà-taùt coù sinh ra giaùc baát thieän, nhöng khoâng cho chuùng traûi qua laâu, maø lieàn cheá ngöï döïa vaøo phaùp ñoái trò kia, traûi qua trong giaây laùt, nhö moät gioït nöôùc rôi treân taám saét noùng. Cho neân goïi laø khoâng buoâng lung. Hoûi: Boà-taùt khôûi giaùc duïc ôû choã naøo? Khôûi giaùc giaän döõ ôû choã naøo, vaø khôûi giaùc haïi ôû choã naøo? Ñaùp: Hoaëc coù thuyeát noùi: Boà-taùt ñaõ boû Ca-tyø-la-veä, moät nöôùc thònh vöôïng, yeân vui vaø ngoâi vò Vua Chuyeån luaân hieän taïi, gioáng nhö töø boû ñaøm daõi ñi ñeán röøng caây Ña ba, roài xoay vaàn ñeán thaønh Vöông- Xaù. Moãi saùng sôùm, Boà-taùt tay caàm laù sen vaøo thaønh Vöông Xaù khaát thöïc. Baáy giôø, hình dung Boà-taùt raát maàu nhieäm, traêm ngaøn chuùng

sinh

ñeàu luõ löôït ñi theo sau. Hoaëc coù ngöôøi duøng keä tuïng ñeå khen ngôïi, hoaëc coù ngöôøi khen vònh, chuùc tuïng, hoaëc coù ngöôøi chaép tay, leã baùi, hoaëc coù ngöôøi ngaém nhìn khoâng bieát chaùn. Luùc aáy, Boà-taùt nghó raèng: Caùc ngöôøi naày, laàn ñaàu tieân môùi thaáy ta, sinh taâm vui möøng, thaät laø ít coù, beøn sinh ra taâm yeâu meán, yeâu meán töông öng vôùi giaùc, ñoù goïi laø giaùc duïc. Nhöõng nôi maø Boà-taùt ñi qua, raát nhieàu ngöôøi noái goùt theo sau. Suoát ngaøy hoâm aáy, roát raùo, Boà- taùt khoâng ñöôïc thöùc aên nghó raèng: Caùc ngöôøi naày sao cöù ñi theo ta maõi? Taâm sinh chaùn gheùt, töùc laø giaùc töông öng vôùi yù nghó chaùn gheùt, ñoù goïi laø giaùc giaän döõ. Döïa vaøo hai phaùp naày sinh ra traàn ueá, ñoù goïi laø giaùc haïi. Laïi coù thuyeát noùi: Boà-taùt ra khoûi Ca-tyø-la-veä, truï ôû röøng Ña ba. Khi aáy, caùc ngöôøi hoï Thích sai naêm vò theo haàu Boà-taùt: hai vò laø thaân thuoäc beân meï, ba vò laø thaân thuoäc beân cha, cung caáp, haàu haï Boà-taùt. Baáy giôø, hai ngöôøi cho duïc laø tònh, ba ngöôøi cho khoå haïnh laø tònh. Boà-taùt sieâng naêng thöïc haønh khoå haïnh, cho duïc laø tònh, hai ngöôøi boû Boà-taùt ra ñi, vì hoï cho khoå haïnh laø tònh, Chæ coøn laïi ba ngöôøi theo haàu. Khi Boà-taùt boû choã tu khoå haïnh, laïi thoï nhaän thöùc uoáng aên, xoa daàu bô leân thaân, taém goäi baèng nöôùc aám. Khi ñoù ba ngöôøi nghó raèng: Nay chuùng ta thaáy ngöôøi naày, vaãn coøn laàm laãn veà phaùp döùt tröø kieát, lieàn boû Boà-taùt ra ñi. Chuû thoân coù hai coâ con gaùi: moät teân Nan-ñaø, hai teân Nan- ñaø-baø-la, theo haàu Boà- taùt. Hai

thieáu nöõ naày coù caùch xoa boùp dieäu kyø, khi hoï xoa boùp tay chaân Boà-taùt, thì Boà-taùt beøn sinh taâm aùi, töùc giaùc töông öng vôùi aùi, ñoù goïi laø giaùc duïc. Baáy giôø, Boà-taùt nghó raèng: Neáu naêm vò kia khoâng boû ta, thì ta ñaõ khoâng gaàn ngöôøi nöõ, ñeå hoï giuùp ñôõ, haàu haï ta. Ñoái vôùi naêm ngöôøi kia, Boà-taùt sinh taâm giaän döõ, ñoù goïi laø giaùc giaän döõ. Döïa vaøo hai phaùp naày sinh ra veát nhô traàn tuïc, ñoù goïi laø giaùc haïi. Laïi coù thuyeát noùi: Luùc Boà-taùt coøn taïi gia, vua Du-ñaàu-ñaøn cho naêm traêm ngoïc nöõ laøm vôï. Boà-taùt ñaõ töø boû choán hoan laïc aáy ñeán röøng Ña-ba. Luùc aáy, caùc vua töø xa nghe vöông töû Taát-ñaït nay ñaõ xuaát gia, laäp töùc sai söù giaû ñeán taâu vôùi vua Du-ñaàu-ñaøn: Vöông töû Taát- ñaït nay ñaõ xuaát gia, neân giao traû laïi cho chuùng toâi caùc cung nöõ. Vua Du-ñaàu-ñaøn noùi raèng: Taát-ñaït con cuûa ta duø ñaõ boû ta xuaát gia, nay nhìn thaáy caùc ngoïc nöõ nhö thaáy con khoâng khaùc, laøm sao traû laïi caùc cung nöõ ñöôïc? Baáy giôø, taâm caùc vua sinh giaän döõ, laäp töùc nhoùm hoïp caùc quaân chuûng keùo ñeán bao vaây thaønh Ca-tyø-la. Hoaëc coù thuyeát noùi: Caùc Thieân thaàn ñi ñeán noùi vôùi Boà-taùt veà vieäc naày. Hoaëc coù thuyeát noùi: Vua Du-ñaàu-ñaøn sai söù ñeán noùi vôùi Boà-taùt:

Nay ngoài ôû choã cuûa con, khieán ta buoàn raàu, ñau khoå! Khi ñoù, Boà-taùt voäi ñeán choã vua cha, beøn sinh taâm aùi, laø giaùc töông öng vôùi aùi, ñoù goïi laø giaùc duïc. Sinh taâm giaän döõ ñoái vôùi caùc vò vua kia, ñoù goïi laø giaùc giaän döõ. Döïa vaøo hai phaùp naày sinh ra ueá traàn, ñoù goïi laø giaùc haïi. Toân giaû Cuø-sa noùi: Khi Boà-taùt tu khoå haïnh, do caên taùnh nhaïy beùn, neân veà caên thieän vaên, tö ôû coõi Duïc, ñeàu tuøy yù coù theå ñöôïc, beøn nghó raèng: Caùc caên thieän naày ñeàu thuaän theo ta, maëc duø chöùa nhoùm ñieàu laønh caùc caên thieän coõi Duïc, nhöng vaãn sinh taâm phieàn naõo. Khi ñoù, Boà-taùt sinh ra taâm aùi ñoái vôùi caên thieän naày, chuyeån vaän thieàn nôi aùi, tö ôû trong thaân sinh ra taâm aùi, aùi töông öng vôùi giaùc, ñoù goïi laø giaùc duïc. Vì caên Boà- taùt raát maïnh meõ, neân lieàn töï bieát nay ta ñaõ khôûi aùi, töùc laø phieàn naõo leõ ra ta khoâng laøm, beøn sinh taâm giaän döõ, ñoù goïi laø giaùc giaän döõ. Döïa vaøo hai phaùp naày, coù theå sinh ra nhô baån, ñoù goïi laø giaùc haïi. Laïi coù thuyeát noùi: Luùc Boà-taùt thöïc haønh khoå haïnh, laø luùc ma aùc ôû trong saùu naêm ñaõ theo ñuoåi Boà-taùt, muoán tìm choã sô hôû cuûa Boà-taùt, hoaëc duøng thaân xinh ñeïp, hoaëc hung aùc ñeán yeát kieán Boà-taùt. Luùc chuùng duøng thaân hình xinh ñeïp ñeå yeát kieán thì Boà-taùt sinh taâm aùi, töùc giaùc töông öng vôùi aùi, ñoù goïi laø giaùc duïc. Neáu khi chuùng duøng thaân hình hung aùc ñeå yeát kieán, baáy giôø, Boà-taùt sinh ra taâm giaän döõ, ñoù goïi laø giaùc giaän döõ. Döïa vaøo hai phaùp naày, sinh ra traàn ueá, ñoù goïi laø giaùc haïi. Laïi coù thuyeát noùi: döôùi caây Boà-ñeà, Boà-taùt nghó ñeán caûnh naêm duïc tröôùc ñaây ñaõ töøng traûi qua, sinh ra taâm aùi, ñoù goïi laø giaùc duïc. Nghe Ñeà- ba-ñaït vaøo trong cung mình, beøn sinh taâm giaän döõ, ñoù goïi laø giaùc giaän döõ. Caùc vò trong doøng hoï Thích phoùng tuùng, beøn sinh taâm haïi, ñoù goïi laø giaùc haïi. Laïi coù thuyeát noùi: Boà-taùt ôû döôùi caây Boà-ñeà, baáy giôø, Thieân ma sai ba thieân nöõ: teân laø: Khaùt aùi, Hyû laïc, vaø Hyû kieán. Boà-taùt thaáy ba thieân nöõ roài, lieàn sinh ra taâm aùi, ñoù goïi laø giaùc duïc. Ma vöông laïi ñem ba

möôi saùu öùc binh chuùng ñònh gaây naõo loaïn, Boà-taùt beøn sinh ra taâm giaän döõ, ñoù goïi laø giaùc giaän döõ, cuõng sinh taâm haïi ñoái vôùi chuùng ma, ñoù goïi laø giaùc haïi. Laïi Ñöùc Theá toân noùi: Tyø-kheo phaûi bieát, xöa khi ta thöïc haønh ñaïo Boà-taùt, ñaõ khôûi leân giaùc duïc, töï haïi, haïi ngöôøi, ñeàu haïi, cho ñeán giaùc haïi cuõng gioáng nhö theá. Hoûi: Theá naøo laø giaùc duïc cuûa Boà-taùt töï haïi, haïi ngöôøi, ñeàu haïi? Ñaùp: Vì giaùc töông öng vôùi nieäm, neân neáu khôûi leân giaùc duïc, thì seõ

töï haïi, haïi ngöôøi, ñeàu coù haïi. Laïi coù thuyeát noùi: Luùc khôûi giaùc duïc, laø ñaõ boû vieäc lôïi ích cuûa mình, ñoù goïi laø töï haïi, boû vieäc ích lôïi cuûa ngöôøi, ñoù goïi laø haïi ngöôøi boû vieäc lôïi mình, lôïi ngöôøi, ñoù goïi laø ñeàu haïi. Laïi coù thuyeát noùi: Luùc khôûi giaùc duïc, töï ñoái vôùi thaân, nhaän laáy quaû, cho quaû, ñoù goïi laø töï haïi. Khieán ngöôøi thí cho y phuïc v.v..., khoâng ñöôïc giôùi lôùn, ñoù goïi laø haïi ngöôøi. Vì töï haïi, haïi ngöôøi, neân goïi laø ñeàu haïi. Döïa vaøo quaû, traû quaû, noùi cuõng gioáng nhö theá. Laïi coù thuyeát noùi: Coù theå laøm cho taâm mình nhieãm oâ, rôi vaøo taø ñaïo, ñoù goïi laø töï haïi. Ngoaøi ra nhö treân ñaõ noùi. Laïi coù thuyeát noùi: Coù theå laøm cho thaân mình xa nieàm vui cuûa baäc Thaùnh, ñoù goïi laø töï haïi, khieán ngöôøi xa lìa, ñoù goïi laø haïi ngöôøi. Ngoaøi ra, nhö treân ñaõ noùi. Laïi coù thuyeát noùi: Coù theå khieán cho thaân mình xa lìa ñònh tueä, ñoù goïi laø töï haïi. Khieán cho ngöôøi khaùc xa lìa goïi laø haïi tha, ngoaøi ra nhö treân ñaõ noùi. Laïi coù thuyeát noùi: Coù theå khieán thaân mình xa lìa quaû giaûi thoaùt, ñoù goïi laø töï haïi, ngoaøi ra, nhö treân ñaõ noùi. Cho neân Toân giaû Cuø-sa ñaõ noùi raèng: Coù theå laøm cho thaân mình xa lìa giaûi thoaùt, ñoù goïi laø töï haïi, laøm cho A-tö-ñaø, A-la-traø, Uaát-ñaø-ca v.v... khoâng ñöôïc Thaùnh ñaïo, ñoù goïi laø haïi ngöôøi. Ngoaøi ra, nhö treân ñaõ noùi. Toân giaû Phaät-ñaø-ñeà-baø noùi: Neáu khôûi phieàn naõo, coù theå laøm cho thaân, taâm xa Nhaát thieát trí, lìa thuù vui cuûa Thaùnh, laøm choã döïa cho phieàn naõo, ñoù goïi laø töï haïi, laøm cho ngöôøi boá thí khoâng ñöôïc quaû baùo lôùn, ñoù goïi laø haïi ngöôøi. Ngoaøi ra, nhö treân ñaõ noùi. Laïi coù thuyeát noùi: Coù theå laøm cho thaân, taâm mình noùng naûy, ñoù goïi laø töï haïi, gaây toån haïi cho baùo thí v.v... cuûa ngöôøi, ngoaøi ra, nhö treân ñaõ noùi. Laïi coù thuyeát noùi: Laøm cho thaân, taâm mình khoâng thích hôïp, ñoù goïi laø töï haïi. Chö thieân quôû traùch, ñoù goïi laø haïi ngöôøi. Ngoaøi ra, nhö treân ñaõ noùi. Nhö kinh noùi: Khi Nhö lai môùi thaønh ñaïo, thöôøng khôûi hai thöù giaùc: 1. Giaùc yeân oån. 2. Giaùc vaéng laëng. Hoûi: Theá naøo goïi laø giaùc yeân oån, giaùc vaéng laëng? Ñaùp: Hoaëc coù thuyeát noùi: Giaùc khoâng coù giaän döõ, khoâng coù haïi, laø yeân oån, Lìa giaùc duïc laø vaéng laëng.

Laïi coù thuyeát noùi: Ñoái trò cuûa giaùc giaän döõ, giaùc haïi, ñoù goïi laø giaùc yeân oån, ñoái trò cuûa giaùc duïc, ñoù goïi laø giaùc vaéng laëng. Laïi coù thuyeát noùi: Giaùc töông öng vôùi caên thieän khoâng coù giaän döõ, khoâng coù ngu si, ñoù goïi laø yeân oån. Giaùc töông öng vôùi caên thieän voâ tham, ñoù goïi laø vaéng laëng. Laïi coù thuyeát noùi: giaùc ñoái trò caên baát thieän giaän döõ, ngu si, ñoù goïi laø yeân oån. Ñoái trò vôùi baát thieän caên tham duïc, ñoù goïi laø vaéng laëng. Laïi coù thuyeát noùi: Giaùc töông öng vôùi töø bi laø yeân oån, giaùc töông öng vôùi hyû, xaû

laø vaéng laëng. Laïi coù thuyeát noùi: Giaùc töông öng vôùi hyû, xaû laø yeân oån, giaùc töông öng vôùi töø bi laø vaéng laëng. Laïi coù thuyeát noùi: Khoå trí, Taäp trí töông öng vôùi giaùc, ñoù goïi laø an oån. Dieät trí, ñaïo trí töông öng vôùi giaùc, laø vaéng laëng. Laïi coù thuyeát noùi: Giaùc töông öng vôùi dieät trí, ñaïo ñaây laø yeân oån, giaùc töông öng vôùi khoå trí, taäp laø vaéng laëng. Laïi coù thuyeát noùi: Giaùc töông öng vôùi khoâng, khoå, taäp, voâ nguyeän, ñoù goïi laø söï yeân oån, giaùc töông öng vôùi Voâ töôùng, voâ nguyeän, ñoù goïi laø vaéng laëng. Laïi coù thuyeát noùi: Giaùc töông öng vôùi Voâ töôùng, voâ nguyeän, ñoù goïi laø an oån, giaùc töông öng vôùi khoâng, khoå, taäp, voâ nguyeän, ñoù goïi laø vaéng laëng. Laïi coù thuyeát noùi: Kieán taêng tröôûng loãi laàm goïi laø yeân oån. Ñi, ñöùng, khoâng coù phieàn naõo goïi laø vaéng laëng, cho neân Toân giaû Cuø-sa noùi raèng: Thöïc haønh phöông tieän kieán taêng tröôûng laø loãi, ñoù laø giaùc an oån, ñi ñöùng döùt phieàn naõo, an vui, goïi laø giaùc vaéng laëng. Toân giaû Phaät-ñaø-ñeà-baø noùi: Nhö lai coù taâm ñaïi bi voâ löôïng, taâm thöông xoùt, taâm lôïi ích, taâm thuaän tònh, taâm thieän noái tieáp nhau nhö theá v.v..., ñoù goïi laø giaùc yeân oån. Kieán chaáp taêng tröôûng laø loãi, döùt boû laø giaùc vaéng laëng. Hoûi: Vì sao Nhö lai luùc môùi thaønh ñaïo, thöôøng khôûi hai giaùc naày? Ñaùp: Vì hai giaùc naày coù theå tònh hoùa ñaïo voâ thöôïng ngay töø luùc môùi thaønh ñaïo. Laïi coù thuyeát noùi: Boà-taùt ôû cung ñieän trong loaøi ngöôøi, vì luoân lo laéng, neân thöôøng khôûi giaùc duïc. Chính vì theá, neân ngay khi môùi thaønh Phaät, khôûi giaùc vaéng laëng, Luùc thöïc haønh khoå haïnh, thöôøng lo cho thaân moûi meät, khoå sôû, vì theá, neân khi ñaàu tieân thaønh Phaät, khôûi giaùc yeân oån.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.